IX. Şube

Mahrem ve Hizmete Özel

ADMİRALTY
MUHAREBE ÖZETLERİ

3

BİSMARCK'ın takibi ve batırılışı

23 : 27 - Mayıs - 1941

1947

T. C.
Genelkurmay Başkanlığı
IX. Şube

Mahrem ve Hizmete Özel

ADMİRALTY
MUHAREBE ÖZETLERİ

3

BİSMARCK'ın takibi ve batırılışı

23 : 27 - Mayıs - 1941

1947

Bismarck'ın takibi ve batırılışı

23 : 27 - Mayıs - 1941

1 — Ortalama bir hesapla gemi kayınlarının yarısı denizaltılar ve

1 — İngiliz Bahriyesinin gizli eserlerinden olan bu kitap; gizliliğine itina va'di ile alınmış ve dilimize çevrilerek yayımlanmıştır.
2 — Hizmete özel yayımlar gibi işleme tâbi tutulacak, gemi ve mevkilerde yalnız subayların faydalanması sağlanacaktır.

hareket etti.

2 — İlk raporlar, 20 ve 21 - Mayıs.

İyice muhafaza altına alınmış iki büyük harp gemisi KATTEGAT'-dan çıkarak yıldıza doğru seyrederlerken 20 - mayıs saat 15,00 da görüldüler. STOCKHOLM'deki İngiliz deniz ataşesi [2] bu haberi o gece saat 21,00 de aldı ve İngiltere bahriye nezaretine ulaştırdı. BERGEN üzerinde uçan bir keşif tayyaresi Fjordlardan birinde saat 13,30/21 de HİPPER sınıfı iki kruvazör bulunduğunu bildirdi ve tayyarenin almış olduğu fotoğraflardan, bu gemilerden birinin BİSMARCK olduğu bilâhare tesbit edildi. Bu istihbarat haberi derhal filoya ulaştırıldı.

3 — İlk hareketler, 21 - Mayıs.

SKAPA'da ve KİNG GEORGE V muharebe gemisinde bulunan

[1] 31 - Mayıs - 1941 tarihine kadar batan (İngiliz, Müttefik ve tarafsız) 6,803,807 gross tonun 911.812 tonu (veya % 13.5) u akıncı gemiler tarafından batırıldı.
[2] STOCKHOLM deniz ataşesi 2058/20

Anavatan Filosu Başkomutanı (Oramiral Sir JOHN TOVEY) KİNG GEORGE V ile Tümamiral A. T. CURTEİS emrinde bulunan 2. kruvazör filosuna (GALATEA, AURORA, KENYA, NEPTUNE) derhal hareket edebilecek veçhile hazır olmalarını emretti. Daha evvelden NORFOLK ve SUFFOLK kruvazörlerile DANİMARKA [1] boğazında bulunan 1. kruvazör filosu komutanı Tümamiral W. F. WAKE - WALKER'e karakola devam etmesi bildirildi.

Yeni muharebe gemisi PRİNCE of WALES ve altı muhriple (ELECTRA, ANTHONY, ECHO, İCARUS, ACHETAS ve ANTELOPE) beraber olan HOOD (KORAMİRAL, L. E. HOLLAND) muharebe kruvazörüne DANİMARKA boğazında karakol yapmakta bulunan NORFOLK'a istinat yapması emredildi. Bunlar HOXA deniz mania geçidini 22 - mayıs saat 00,50 de geçtiler. Esasen İZLANDA ile FAROES arasında karakol yapmakta bulunan MANCHESTER ve BİRMİNGHAM'a, SKAAFFJORD'da (İZLANDA) akaryakıt ikmali yaparak tekrar karakol hattına dönmeleri emredildi.

Asker yüklü bir konvoyla beraber (W. S. 8. B Ortaşarka) 22 - mayısta hareket etmek üzere REPULSE, CLYDE'da ve VİCTORİOUS tayyare gemisi de SCAPA'da bulunuyorlardı. Bunların hareketi iptal edilerek Anavatan Filosu Başkomutanının emrine verildiler. Norveç kıyılarına yöneltilen bir bombardıman taarruzu akim kaldı. Kıyı sisle örtülü olduğundan ancak iki tayyare Fjord'a varmağa muvaffak oldu. Bunlar da düşmana dair birşey görmediler. 21 - Mayısta böyle bir durumda bulunuluyordu. 22 - Mayısta hava daha fena idi. Şimaldenizinde 200 kadem yüksekliğe kadar bulut vardı. DANİMARKA boğazında devamlı ve şiddetli yağmurla birlikte 300 kademe kadar boşluksuz bulutlar bulunduğunu ve rü'yetin yarım milden daha az olduğunu tayyareler rapor ettiler. Hava devriyeleri hiçbir şey geremiyorlardı. Her yerde bulut ve müphemiyet vardı. Şartların böyle olduğu bir burumda HATSTON (ORKNEYS) deniz .hava istasyonu komutanı Dz. Alb. H. L. St. J. FANCOURT, kendi inisiyatifi ile Şimaldenizinin karşı tarafına bir tayyare gönderdi [2].

Tayyare BERGLEN FJORD'a girdi ve şiddetli uçaksavar ateşi muvacehesinde azimli ve mahirane bir keşif yaptı. Gemiler orada değildiler. Bu haber 22 - mayıs saat 20,00 da Anavatan Filosu Başkomutanına vardı. Düşman nereye teveccüh edecekti? Şimali Norveçe'e mi İZLANDA'ya mı gidecek veya Atlantik konvoylarına taarruz mu edecekti? Başkomutan düşmanın üçüncü hareket tarzını en tehlikeli olarak kabul etti ve bunu karşılamak üzere gerekli tedbirler almağa koyuldu.

[1] İZLANDA ile GROENLAND arasındaki boğaz.

[2] Bu tayyarede çok tecrübeli bir râsıt olan Bnb. G. A. ROTHERHAM ile pilot olarak gönüllü Yd. Yzb, N. N. GODDARD bulunuyordu.

SUFFOLK'a, DANİMARKA boğazında tekrar NORFOLK'a iltihak etmesi emredildi. İZLANDA ile FAROES arasında bir karakol şeridi tesis etmek üzere ARETHUSA, MANCHESTER ve BİRMİNGHAM'a iltihak edecekti. O sırada HOOD ve PRİCE of WALES ile birlikte İZLANDA yolunda bulunan Koramiral HOLLAND'a 62 şimalî arz derecesinin yıldız tarafında bulunarak DANİMARKA boğazındaki karakola istinat yapması bildirildi. DANİMARKA boğazında (180 mil), İZLANDA ile FAROES arasında (255 mil), FAROES ile SHETLAND arasında (165 mil) ve Norveç sahillerinde hava keşifleri tertiplendi.

Bu işlerin cereyanı sırasında BİSMARCK ile PRİNZE EUGEN 21 - mayıs saat 19,45 te hareket etmişlerdi; bunlar 22 - mayıs saat 07,00 da TRONTHEİM'ı geçtiler ve 64° şimalî arz dairesine kadar yıldız istikametinde seyre devam ettiler.

4 — Anavatan Filosu Başkomutanı SCAPA'dan hareket ediyor 22 - Mayıs

KİNG GEORGE V de bulunan anavatan Filosu Başkomutanı, 22 - mayıs saat 22,45 te SCAPA'dan hareket etti. Kendisi ile beraber VİCTORİOUS tayyare gemisi ile GALATEA, AURORA, KENYA, HERMOİNE kruvazörleri ve 7 muhrip bulunuyordu. VİKTORİOUS henüz hizmete girmişti; sandıklanmış vaziyette Hurricane tayyarelerinden müteşekkil büyük bir hamuleyi MALTA'ya götürmek için hemen hareket etmek üzere bulunuyordu ve gemide savaşa hazır durumda az sayıda tayyare vardı. REPULSE muharebe kruvazörü acele ile CLYDE'den gelerek BUTT of LEWİS açıklarında 23 - mayıs öğleden evvel Anavatan Filosu Başkomutanına iltihak etti. Bütün bugün süresince filo batı genel istikametinde seyretti. Hava fena olduğundan hava keşifleri yapılamıyordu. Başkomutan, BUTT of LEWİS'in 230 mil batısında ve takriben 60° 20′ şimalî arz ve 12° 30′ garbî tulde iken 23 - mayıs saat 20,30 da NORFOLK'dan bir telsiz geldi. BİSMARCK, DANİMARKA boğazında görülmüştü.

5 — NORFOLK ve SUFFOLK, BİSMARCK'ı buluyorlar, 23 - Mayıs.

GROENLAND ile İZLANDA arasında GROENLAND'dan uzak bir mesafeye kadar donmuş ve buzlarla dolu ıssız bir Buzdenizi uzanır. 23 - mayısta buzun GROENLAND tarafındaki kenarı İZLANDA kıyısından 80 mil kadar bir mesafede bulunuyor ve SUFFOLK bu nokta ile İZLANDA'nın karayel açıklarındaki mayn tarlası arasında umumî lodos rotasında 13 mil süratle karakol yapıyordu. Hava şartları mutadın dışında idi. Buz yığını üzerinde ve buzun kenarından denize doğru 10 mil mesafeye kadar olan saha içinde hava açık idi. Boğazın İZLANDA'-

ya kadar olan diğer kısmı kesif bir sis tabakası ile örtülmüştü. 23 - mayıs saat 19,22 de SUFFOLK, BİSMARCK ve PRİNZE EUGEN'i 20 derece ve 7 mil mesafede gördüğü (yani 67° 6' şimalî arz ve 24° 50' garbî tul veya İZLANDA'nın NORTH CAPE burnunun karayel cihetinde ve 55 mil mesafede) zaman akşam yaklaşmakta idi. Bunlar buzun kenarından dolaşarak lodosa seyrediyorlardı. SUFFOLK, keşif raporu vermekle beraber puslu hava içine girerek düşmanın rü'yeti dışında bulunmak maksadile keşişlemeye döndü. NORFOLK düşmanla temas temin etmek maksadile sokulurken saat 20,30/23 te ve SUFFOLK'tan bir saat sonra düşmanı gördü. Düşman gemileri ancak 6 mil kadar uzakta olduklarından [1] BİSMARCK ateş açtı, fakat NORFOLK açığa döndüğünden isabet almadı ve saat 20, 32/23 te düşman keşif raporu verdi. SUFFOLK düşmanı ilk görmüş olmakla beraber NORFOLK'un verdiği rapor İngiltere bahriye nezaretine daha evvel ulaştı. Umuma verilmiş bulunan bu telsiz işareti saat 21,03/23 de alındı. Başkomutan, SUFFOLK tarafından verilmiş olan işareti almamış olduğundan bu işaret düşman hakkındaki ilk haberi teşkil etti. Bu habere göre düşman karayel cihetinde ve 600 mil mesafede bulunuyordu.

Bunun üzerine muharebe filosu sürati 27 mile çıkararak 280 dereceye döndü. HOOD, SUFFOLK tarafından saat 2004/23 te verilmiş olan ve düşmanın muharebe kruvazör filosunun 5 derece cihetinde ve 300 mil mesafede bulunduğunu gösteren ilk işareti almıştı. Tümamiral HOLLAND bu işaret üzerine sürati 27 mile çıkararak 295 dereceye döndü.

6 — Konuşun düzenlenmesi, 23 - Mayıs.

NORFOLK'un raporu geldiği zaman bahriye nezaretinde ilk düşünülen şey denizdeki konvoyların emniyetini sağlamak oldu. Şimalî Atlantikte altısı Anavatana gelmekte ve beşi de Anavatandan gitmekte olan onbir konvoy seyirde idi. Bunların en önemlilerinden birisi, EXETER, CAİRO ile sekiz muhribin refakat ettiği asker yüklü sekiz nakliye gemisinden müteşekkil olan ve 22 - mayısta Ortaşarka müteveccihen CLYDE'dan hareket etmiş bulunan (W. S. 8. B) konvoyu idi. Bu konvoyla beraber gidecek olan REPULSE başkomutana iltihak etmiş olduğundan CİBRALTA'da bulunan Amiral SOMERVİLLE'in kuvveti ("H„ kuvveti - RENOWN, ARK ROYAL, SHEFFİELD) bunu korumak maksadile yıldız'a doğru çağrıldı. Bu istek saat 00,50/24 te bildirildi ve Amiral SOMERVİLLE'in gemileri de BİSMARCK'ın âkıbetini kendilerile birlikte taşıyarak saat 02,00 da limandan çıkmış bulunuyorlardı.

[1] BİSMARCK, saat 19,28 de ateş açtı. Üç salvo attı (esirlerden öğrenilmiştir).
NOT : BİSMARCK'ın kullandığı zaman İngilizlerin kullandığı zamandan bir saat geri idi.

7 — NORFOLK ve SUFFOLK düşmanla temas muhafaza ediyorlar, 23 / 24 - Mayıs.

23/24 - Mayıs gecesi NORFOLK ile SUFFOLK düşmanın peşini bırakmadılar ve bütün gece süresince mütemadiyen düşman hakkında raporlar vermeğe devam ettiler. Bu raporlara nazaran 27-28 mil süratle seyreden düşman gemileri görülüyorlar, sonra yağmur ve kar arasında kayboluyorlar, radarla tekrar yakalanıyorlar, bir an için zulmet içinde hayal meyal görülüyorlar, tekrar kayboluyorlardı. Fakat hiçbir zaman tamamen kaybedilmediler.

Kruvazörler ciddî ve ısrarlı bir takipte düşmanı kıbleye doğru kovalarken ayni zamanda (Çok müşkül şartlar altında büyük bir maharetle - Başkomutanın raporundan alınmıştır.) düşmanla temas muhafaza ettiler. Kutup alacakaranlığı tedricen gündüze inkılâp ettikçe BİSMARCK 12 mil kadar kıble cihetinde görülebiliyordu. Saat 03,25/24 te sancağa döner gibi göründüğünden SUFFOLK'ta düşmandan mesafesini muhafaza etmek üzere dönerken yarı bora halinde esmekte olan karayel rüzgârı katapult üzerindeki tayyaresine çarparak bunu çalışmaz bir duruma koydu. Saat 04,45 te HOOD ile birlikte bulunan muhriplerden birisi olan İCARUS'un, kendisile ACHATES'in, NORFOLK'un bir az gerisinde olduğunu bildiren bir telsizi alındı. Bu telsiz, muharebe kruvazörlerinden müteşekkil olan WAKE - WALKER kuvvetinin o civarda bulunduğunu gösteren ilk haberi teşkil ediyordu. Saat 05,16/24 te iskele başomuzluğunda dumanlar, bir az sonra da HOOD ve PRİNCE of WALES görüldüler.

8 — HOOD ve PRİNCE of WALES, 23/24 - Mayıs.

HOOD, saat 20,54/23 te düşmanı önlemek maksadile 27 mille rotasını ayarladığı zaman kendisile birlikte bulunan altı muhribe mevkilerini muhafazaya muktedir olamadıkları takdirde en uygun süratle kendisini takip etmelerini bildirmişti. Bununla beraber muhripler süratlerini muhafaza edebildiler ve gece esnasında HOOD'dan ayrılmadılar. Saat 23,18 de bunlara filonun önünde keşif şeridi teşkil etmeleri emredildi. 23/24 gece yarısı alınan raporlar düşmanın 10 derece ve 120 mil mesafede bulunduğunu takriben 200 dereceye seyretmekte olduğunu gösteriyordu. Orta büyüklükte dalgalarla kuvvetli (4-5 kuvvetinde) bir yıldız rüzgârı esmekte idi. Bir az sonra ve saat 00,08/24 te sürat 25 mile indirildi ve saat 00,17/24 te yıldıza doğru dönüldü. Düşmanla saat 01,40/24 ten sonra herhangi bir ande temasa geçileceği umulduğundan saat 00,15 te savaş hazırlıkları yapıldı ve savaş bayrakları çekildi. Bundan hemen bir az sonra kruvazörler düşmanla temas kaybettiler ve bir müddet için hiç rapor alınmadı. Koramiral saat 00,31 de (Saat 02,10 a kadar düşman görülmediği takdirde kruvazörler tekrar

temas temin edinciye kadar 180 dereceye döneceğini ve PRİNZE EUGEN'i] NORFOLK ile SUFFOLK'a bırakarak her iki gemi ile BİSMARCK'ı ateş altına almak niyetinde olduğunu) PRİNCE of WALES'e bildirdi. PRİNCE of WALES'in tayyaresi katapultla atılmak üzere hazırdı ve bunun uçurulması düşünülüyordu fakat rü'yet bozulduğundan bundan vazgeçilerek benzini boşaltıldı ve yerine yerleştirildi. O sırada saat 01,40 idi ve saat 01,47 de koramiral (Muharebe kruvazörleri saat 02,05 te 200 dereceye dönerlerse muhriplerin yıldız istikametinde keşfe devam etmeleri) işaretini verdi. O ande rü'yet fena olduğundan bu işaretin muhripler tarafından alınıp alınmadığı şüphelidir. Saat 02,03/24 de 200 dereceye dönüldü. Tulûdan evvel düşmanla savaşmak ihtimali az olduğundan mürettebatın artık istirahat etmesine müsaade edildi. Saat 02,47 de SUFFOLK tekrar düşmanla temas temin etti ve saat 03,00 da düşman kerterizini bildiren işaretler gelmekte idi. Saat 03,53 te HOOD sür'ati 28 mile çıkardı ve saat 04,00/24 te düşmanın, karayel cihetinde ve 20 mil mesafede bulunmakta olduğu tahmin edildi. Saat 04,30 da rü'yet takriben 12 mile kadar çıkmış olduğundan buna göre saat 04,40 ta PRİNCE of WALES'in tayyaresinin benzin ikmali yapılmasr için emir verildi, fakat benzine su karışmış olması dolayısile vukua gelen geçikmeler yüzünden tayyare savaş başlamazdan evvel hazır edilemedi ve parça tesirile hasara uğrayarak gemi için tehlikeli bir hal aldığından denize atıldı. HOOD 28 mille 240 dereceye seyretmekte idi. Saat 04,50 de PRİNCE of WALES rehber yapıldı ve HOOD bunun iskele baş omuzluğunda (230 derece) mevki aldı. Saat 05,05 te HOOD tekrar rehberliği derudhe etti. Saat 05,10 da savaş yerlerine geçilmesi emredildi. Sabah alacakaranlığından yavaş yavaş gün doğuyordu. Saat 05,35 te karayel cihetinde ufukta hayal halinde bir gemi görüldü. Bu BİSMARCK idi. 335 derece ve 17 mil mesafede bulunuyordu. PRİNZE EUGEN onun pruvasında seyrediyordu.

9 — BİSMARCK ile savaş, 24 - Mayıs, 05,53 : 06,13.

(2 sayılı krokiye bakınız).

Saat 05,37/24 te HOOD ile PRİNCE of WALES, mavi flâma ile düşmana doğru sancağa 40 derecelik bir dönüş yaptılar ve saat 05,41 de PRİNCE of WALES, HOOD'un 80 derece hat kerterizine alındı. Saat 05,49 da mavi flâma ile tekrar yapılan bir dönüşle rota 300 dereceye alındı. Saat 05,49 da soldaki gemi olan PRİNZE EUGEN işaretle hedef gemisi olarak verildi. [1] Fakat bu, ateş açılmazdan hemen evvel değiştirilerek [2] hedef olarak BİSMARCK verildi. Saat 05,52.5 da

[1] 337 derecede bulunan soldaki Alman gemisine ateş açınız.

[2] «Bir sağa hedef değiştiriniz». PRİNCE of WALES'in toplarının hakikaten PRİNZE EUGEN'e tevcih edilip edilmediği hakkında bir kayıt yoktur. BİSMARCK ile PRİNZE EUGEN'in siluetleri yekdigerine pek benzemekte idi.

menzil takriben 25,000 yardaya kadar inmiş olduğundan HOOD ateş açtı. Buna süratle ve sıhhatli bir ateşle mukabele eden BİSMARCK, ikinci ve üçüncü salvosunu kümelendirdi. HOOD'un iskele kıç 4 pusluk topu civarında bir yangın çıktı ve bu yangın geminin bütün vasat kısmı kesif bir dumanla karışık pembe bir ziya ile yanarak alevler içinde kalıncaya kadar süratle genişledi.

PRİNCE of WALES saat 05,53/24 te ateş açtı, ilk salvo uzun düştü ve altıncı salvosu düşman üzerinde kümelendi. PRİNZE EUGEN'in savaşa ne zaman katıldığı bilinmemektedir, fakat bu gemi de savaşın devamı süresince ateş etmekte idi. NORFOLK ile SUFFOLK savaşa iştirak edemiyecek derecede geride idiler. Filhakika SUFFOLK bir tayyareden aldığı radar mesafesini yanlışlıkla BİSMARCK zannederek saat 06,19 da altı salvo attı. Hakikatte o ande gerek BİSMARCK gerekse PRİNZE EUGEN top menzili dışında bulunuyorlardı Öyle görünüyor ki; kruvazörler HOOD'un mevkiinden ve taarruz niyetinden haberdar edilmemişlerdir.

Saat 05,55 te her iki gemi mavi fılâma ile iskeleye iki kerte dönüş yaptılar. Bu dönüş dokuzuncu salvosunu atmakta olan PRİNCE of WALES'in ateş kavislerini açtı.

Saat 06,00 da BİSMARCK beşinci salvosunu henüz atmıştı ki; HOOD müthiş bir infilâkla görünüşe nazaran kıç baca ile kıç direk arasındaki kısım havaya doğru yükselerek ikiye ayrıldı, bu sırada (iskeleye tekrar iki kerte dönüş yapmak niyetindeyim.) İşaretini çekmiş bulunuyordu. Baş kısmı pruvası yukarda olmak üzere ayrı olarak batmağa başladı, bu sırada geminin kıç kısmı kesif bir dumanla örtülü bulunuyordu. Üç dakika sonra da HOOD, rüzgâr altına doğru sürüklenen geniş bir duman bulutu bırakarak dalgaların arasında kayboldu. 63°20′ şimalî arz ve 31°50′ garbî tulde battı.

PRİNCE of WALES, HOOD'un enkazından kaçınmak üzere sancağa geldi ve BİSMARCK'ın ana ve vasat bataryası takriben 18,000 yarda menzilden kısa bir müddet içinde ona yönetildi. Bu gemi çok kısa bir zaman içinde dört 38 Sm.lik ve üç daha küçük mermi isabeti aldı. Saat 06,02 de büyük bir mermi köprüüstündeki hemen bütün personeli öldürmek veya yaralamak üzere burasını tahrip etti ve takriben ayni ande gemi kıç tarafından ve su kesiminin altından delindi. Bu durum karşısında savaşı muvakkaten kesmeğe karar verilerek saat 06,13 te PRİNCE of WALES sis perdesi arkasında harice doğru 160 dereceye döndü. Kıç taret atışa devam etti fakat dönüş esnasında mermi çemberi sıkıştı ve bildirildiğine göre taretin dört topu saat 08,25 e kadar gayrı faal bir durumda kaldı. [1] PRİNCE of WALES ateş kestiği

[1] Kıç taretteki dört toptan ikisi saat 07,20 den itibaren savaşa hazır bulunuyordu. (PRİNCE of WALES'in raporundan)

zaman menzil 14,500 yarda idi. Ana batarya ile 18 ve vasat batarya ile 5 salvo atmıştı. Savaşa devam veya takip bakımından hiçbir teşebbüste bulunmıyan BİSMARCK, bu savaştan sağ salim kurtulmadı. Bilâhare bu gemiden kurtulanların verdikleri raporlara göre üç isabet aldı. Bir mermi geminin baş kısmında iskele tarafından girerek sancak tarafında su kesiminin altında bir delik açtı ve üç kompartimanın su ile dolmasına sebep oldu. Diğer bir mermi daha kıç tarafa doğru su kesiminin altından isabet etti, bazı levhaları yerinden oynattı ve bir kompartimanı su ile doldurdu.

Üçüncüsü patlamaksızın güverte üzerinden geçti ve stimbotun baş tarafını uçurdu. Kurtulanlardan bazıları HOOD'un üçüncü salvosunun isabet ettiğini söylemekte bazıları ise ikinci isabetin PRİNCE of WALES tarafından kaydedildiğini zannetmektedirler.

Mayısın 24 üncü günü sabahı kısa süren savaş işte böylece sona erdi. Aksi bir isabetle cessur HOOD'un, Koramiral LANCELOT HOLLAND, Alb. RALPH KERR ve mükemmel mürettebatile kaybı ciddî bir darbe oldu fakat Başkomutanın arkasında büyük kuvvetler toplanmakta ve Amiral SOMMERVİLLE de kıble cihetinden süratle ona yaklaşmakta idi.

10 — Takip, 24 - Mayıs.

HOOD battığı zaman NORFOLK 15 mil yıldız cihetinde bulunuyor ve 28 mil süratle savaş sahnesine yaklaşıyordu. Saat 06,30 da PRİNCE of WALES'e sokulmakta idi. Tümamiral WAKE - WALKER, niyetinin düşmanla temas muhafaza etmek olduğunu ve en uygun süratle düşmanı takip etmesini işaretle bildirdi. HOOD'un poyraz cihetinde uzaklaşmış bulunan muhriplerine de kurtulanları denizden toplamaları emredildi. Fakat bunlar ancak üç kişi buldular [1].

---

[1] PRİNCE of WALES, ECHO, İCARUS, ACHATES, MALCOLM ve İZLANDA üs komutanlığından alınan raporlardan çıkarılmıştır:-

ANTELOPE ve ANTHONY saat 14,00/23 te akaryakıt ikmali yapmak üzere HOOD tarafından İZLANDA'ya gönderilmişlerdi. 23 - Mayısta düşman keşif raporu alınınca, İZLANDA üs komutanı tarafından bunlara muharebe kruvazör filosuna iltihak etmeleri emredildi, ve saat 21,00/23 te hareket ettiler. Dört muhrip (ECHO, ELECTRA, İCARUS ve ACHATES) HOOD ile beraber kaldılar. Saat 20,54/24 te HOOD sürati 27 mile çıkardığı zaman bunlar büyük dalgalara karşı mevki muhafazasında zorlukla karşılaştılar. Saat 21,20/23 te 1. Muharebe kruvazör filosu K. muhripleri saat 23,00 te 70 derecede ve yedişer mil aralıkla keşif şeridine yaymak hususundaki niyetini işaretle bildirdi. Saat 23,18/23 te muhriplere filonun ilerisinde keşif şeridi yapmaları emredildi. Saat 23,59/23 te HOOD yıldıza döndü. Saat 01,47/24 te muhriplere muharebe kruvazör filosu 200 dereceye döndüğü takdirde kendilerinin yıldız istikametinde seyre devam edecekleri bildirildi. Bunların yıldız istikametinde seyre devam ettikleri keyfiyeti sarihtir. Çünkü; saat 05,55/24 te savaş başladığı zaman bunların hepsi 30 mil kadar yıldız veya poyraz cihetinde idiler. Saat 06,37/24 te 1.

PRİNCE of WALES 27 mille seyredebileceğini rapor etti ve NORFOLK'un, taarruza uğradığı takdirde geriye sarkarak PRİNCE of WALES'in üzerine çekilebilmesine imkân vermek üzere bu gemiye 110 derece kerteriz hattı üzerinde ve 10 mil mesafeye açılması emredildi. Takip kıble istikatinde devam ederken uzakta PRİNZ EUGEN düşman kruvazörünün BİSMARCK'ın sancak tarafına geçmekte olduğu görülüyordu.

Saat 05,57 de SUFFOLK, BİSMARCK'ın sürat kesmiş olduğunu ve hasara uğramışa benzediğini ve bir az sonra da İZLANDA'dan kalkmış olup saat 08,10 da görülen bir Sunderland tayyaresi BİSMARCK'ın, arkasında bir yağ izi bıraktığını rapor ettiler. KİNG GEORGE V de bulunan Başkomutan el'an çok uzakta (Kıble cihetinde ve 360 mil mesafede) bulunduğundan Tümamiral WAKE - WALKER önemli bir karar vermek zorunda bulunuyordu. Savaşı yenilemek için PRİNCE of WALES'e yardım etmeli mi idi yoksa düşmanın Başkomutan tarafından yakalanmasını sağlamağa çalışmalı mı idi. Kararda hâkim bir rol oynayan keyfiyet PRİNCE of WALES'in durumu idi. Bu geminin köprüüstü tahrip edilmişti, kıç kompartimanlarına 400 ton kadar su dolmuştu [1]. Toplarından ikisi gayrı faaldi [2], ve 27 milden fazla süratle seyredemiyordu [3]. Ancak pek yakında hizmete girmişti ve Alb. LEACH'in geminin savaşa hazır olduğunu rapor etmesinden henüz bir hafta kadar geçmişti. Taretleri yeni ve henüz tecrübe edilmemiş bir tipte ve dişli ârızasına müsaitti ve bu ârızadan müteessir oldukları da meydanda idi, çünkü; sabahleyin cereyan eden savaşta mermiler kısa ve dağınık olarak düşmüştü. O andeki durumu ile BİSMARCK'a eşit olabileceği şüpheli idi. Tümamiral WAKE-WALKER bu sebeplere istinaden kendisini düşmanla temas muhafazasına hasretmeğe ve zorla bir savaş yapmağa teşebbüs etmemeğe karar verdi. Öğleden evvel bu şekilde geçti. Saat 11,00 den hemen sonra rü'yet azalmağa başladı ve nihayet zevalde yağmur esnasında düşman kaybedildi. PRİNCE of WALES sokulmuş ve buna pupada bulunması emredilmişti. El'an köprü üstünün enkazını temizlemekle meşguldü.

Kruvazör filosu K. tarafından bunlara kurtulanları denizden toplamaları için emir verildi. Bunlar infilâkın vuku bulduğu sahaya takriben saat 07,45/24 te vardılar. Bu nokta geniş bir yağ tabakası ile enkaz, brandalar, sallar ve ağaç parçaları ile belli idi. Kurtulan yalnız üç kişi denizden alındı (ELECTRA tarafından). MALCOLM, İZLANDA'dan gelerek bu noktaya vardı ve bütün gün neticesiz olarak aramağa devam etti. Bu gemi felâketin vukubulduğu yeri 63° 14′ şimali arz ve 32° 22′ garbi tul olarak rapor etti. ECHO, kendisile beraber İCARUS, ACHATES, ANTELOPE ve ANTHONY'nin saat 09,00/24 te akaryakıt ikmali yapmak üzere HVALFJORD'a hareket ettiklerini ve buraya 20,00/24 te vardıklarını rapor ediyor.

[1] Bilâhare 600 ton oldu.

[2] Kıç taretinde dört topu saat 06,13 ten 07,20 ye kadar ve ikisi 08,25 e kadar gayrı faaldi.

[3] Bilâhare 26 mil.

11 — Alınan tedbirler, 24 - Mayıs.

HOOD'un kaybı durumun gerginliğini arttırdı. Düşmanın geriye dönmesi ihtimaline karşı bunu gözetlemek üzere saat 01,20/24 te MANCHESTER, BIRMINGHAM ve ARETHUSA'ya LANGANAES'ın (İZLANDA'nın poyraz burnu) yıldız tarafında bir karakol şeridi tesis etmeleri emredildi ve kabil olduğu kadar ivedilikle oraya gitmeleri bildirildi.

Dört muhriple birlikte batıya doğru seyretmekte olan BRİTANNİC'e refaket etmekte bulunan RODNEY'e mütekarip bir rota ile batıya doğru seyretmesi ve BRİTANNİC kendisile mevki muhafaza edemezse bunu bir muhriple terketmesi saat 10,22/24 te emredildi. Bu sırada RODNEY, BİSMARCK'ın keşişleme cihetinde ve 550 mil mesafede bulunuyordu. Saat 12,00/24 te RODNEY, ESKİMO ile BRİTANNİC'i bırakarak SOMALİ, TARTAR ve MASHONA ile umumî batı istikametinde ve mütekarip bir rotada seyre başladı. Diğer muharebe gemileri yine mütekarip bir rotada ve batı cihetinde bulunuyorlardı. Diğer iki muharebe gemisi RAMİLLİES ve REVENG Atlantik'te idiler. RAMİLLİES, HALİFAX'dan gelmekte olan H X 127 konvoyuna refakat ediyor ve BİSMARCK'ın 900 mil kadar kıble cihetinde bulunuyordu. Bu gemiye, düşmanın batı tarafında mevki alması saat 11,44/24 te emredildi ve gemi saat 12,12/24 te 46° 25′ şimalî arz ve 35° 24′ garbî tulde konvoydan ayrılarak yıldıza doğru seyre başladı.

REVENGE'e de HALİFAX'dan gelmekte olan H X 128 konvoyunu terkederek düşmana yaklaşması emredildi. Alman tüccar gemilerini yakalamak maksadile 44° şimalî arz ile 46° şimalî arz arasında karakol yapmakta olan 18. kruvazör filosundan EDİNBURGH kruvazörüne temas muhafızı gemileri değiştirmek üzere yaklaşması saat 12,50/24 te emredildi. Saat 14,30/24 te bu gemi 44° 17′ şimalî arz ve 23° 56′ garbî tulde bulunduğunu ve 25 mil süratle 320 dereceye seyretmekte olduğunu rapor etti.

1. Kruvazör filosu komutanı tümamirale de Başkomutanı düşmanla temasa getirmek üzere akaryakıtı azalsa dahi temas muhafazasına devam etmesi bildirildi.

24 - Mayıs günü öğleden evvel cereyan eden başlıca hareketler bunlardı.

12 — BİSMARCK saat 13,20/24 te 180 dereceye dönüyor.

Fena rü'yet şartları içinde, NORFOLK ve SUFFOLK, düşmanın geriye sarkarak kendilerine taarruz etmesi ihtimalini devamlı olarak kollamak zorunda kaldılar. Takriben saat 13,20/24 te BİSMARCK ve PRİNZ EUGEN kıbleye döndüler ve yol kestiler. NORFOLK, bunları

yağmur arasında ancak 8 mil mesafede ve 223 derecede gördü ve sis yaparak süratle açığa doğru dönmeğe mecbur kaldı.

NORFOLK, Başkomutanın saat 08,00 de verdiği ve saat 08,00/24 deki mevkiini bildiren telsizi aldığı zaman saat 15,30 idi. Bu telsizden, Başkomutanın takriben saat 01,00/25 te düşmanın menzili içinde bulunacağı tahmin edildi. Bununla beraber bu tahmin, hakikatte Başkomutanın filen yaptığı hareketlere nazaran saat bakımından çok ileride bir tahmin idi. NORFOLK, Başkomutanın 21,56/24 saat gruplu ve düşmanla 09,00/25 te temasa geçeceğini ümit ettiğini bildiren işareti saat 01,00/25 te alıncaya kadar durum bu şekilde kaldı.

Geniş bir bölge üzerinde yayılmış olan bu hareketlerin ahenkleştirilmesinde tayyareler devamlı bir rol oynadılar. Saat 15,35/ 24 de NORFOLK'un rü'yet sahası içinde bulunan bir Catalina [1] tayyaresi durum hakkında değerli rapor vermeğe muvaffak oldu. Bu rapora göre SUFFOLK 26 mil uzakta ve BİSMARCK ta ilerisinde PRİNZ EUGEN bulunmak üzere 15 mil ileride bulunuyordu.

Bahriye nezaretinde durum büyük bir ilgi ve intizarla yakından takip edilmekte idi ve saat 15,45 te Tümamiral WAKE-WALKER'den a) BİSMARCK'ın savaş kabiliyetinden ne kadarının kaldığını, b) sarfettiği cepane miktarını, c) sık sık rota değiştirmesinin sebeplerini bildirmesi istendi. Ayni zamanda PRİNCE of WALES'in tekrar savaşı kabul edip etmemesi hakkındaki düşüncelerini de bildirmesi istendi ve Alman denizaltılarının sıkı bir şekilde gözetlenmesi bildirildi.

Amiral bu suallere aşağıdaki cevapları verdi : a) Meşkûk fakat yüksek, b) Takriben 100 atım, c) kruvazörlerin temasından kurtulmağa çalışmak müstesna başka bir sebebe atfedilemez. Son suale cevap olarak ta: Düşmanın önlenmesi imkânsız bir hale gelmedikçe diğer muharebe gemileri düşmanla temasa geçinceye kadar RPİNCE of WALES'in tekrar muharebeye girmemesi gerektiği düşüncesinde olduğunu ve bu geminin düşmanı savaşa icbar edecek sürati olup olmadığının da şüpheli bulunduğunu bildirdi. [2]

Bu cevap BİSMARCK'ın savaş kabiliyetinin maddeten azalmadığını açıkça belirtti. Öğleden sonraki müddet böylece geçerek akşam yaklaştı. NORFOK, SUFFOLK ve PRİNCE of WALES, BİSMARK'ı elân rü'yet mesafesi içinde bulundururlarken bu gemi ile PRİNZ EUGEN yine kıble rotasında seyre devam ediyorlardı.

Saat 17,11/24 te düşmana pupadan taarruz etmek suretile mümkün olursa onu geciktirmek maksadile PRİNCE of WALES, NORFOLK'un pruvasında mevki aldırıldı. O sırada düşman NORFOLK'un rü'yeti

[1] BİSMARCK tarafından her halde görülmemişti.
[2] Kruvazör filosu K. dan bahriye nezaretine 1619-24 saat guruplu telsiz.

içinde değildi. Fakat gözü açık olan SUFFLOK onun kerterizini 152 derece ve mesafesini de 16 mil olarak bildirdi. Bu sırada kendisinin NORFOLK'tan kerterizi 256 derece ve mesafesi de 12 mildi. Saat 18,09/24 te SUFFOLK'un kendisi NORFOLK'un rü'yeti içinde bulunuyordu ve 5 mile sokulması emredildi. BİSNARCK daha yaklaşmıştı; görünüşe nazaran bulanık havada SUFFOLK'un önünü kesmek istiyordu ve SUFFOLK gündoğuşuna dönerken saat 18,41 de BİSMARCK ateş açtı, salvosu kısa düştü fakat bir iki mermi kruvazörün kıç tarafındaki levhaların perçinlerini oynatacak kadar yakına geldi. SUFFOLK sis yaparak açığa dönmezden evvel dokuz topla borda ateşi açarak buna cevap verdi. SUFFOLK'un taarruza uğradığını gören NORFOLK düşmana doğru döndü ve PRİNCE of WALES ile birlikte ona ateş açtı. [1] Bu müsademede PRİNCE of WALES 12 salvo attı. Savaş kısa sürmüş ve 18,56/24 te sona ermiş bulunuyordu. Gerçi gemilerden hiçbiri isabet almadı fakat bu savaş PRİNCE of WALES'in toplarından ikisinin mihanikî ârıza ile gayrı faal duruma girmesine kâfi geldi. Düşman ateşe devam teşebbüsünde bulunmadı ve Amiral WAKE-WALKER'de başkomutan gelinceye kadar düşmanla yakından savaşa girişmek niyetinde olmadığını PRİNCE of WALES'e bildirdi. Bu kısa fâsıladan sonra tekrar takip başladı ve bu ande kruvazörler Alman denizaltılarının faaliyette bulundukları bildirilmiş bulunan sahaya girmiş olduklarından zikzak yapmağa başladılar.

13 — 18,00/24 teki durum :

Saat 20,25/24 te İngiltere bahriye nezaretinden, saat 18,00/24 teki durumu hulâsa eden bir işaret yayınladı. Bu işarette, NORFOLK SUFFOLK ve PRİNCE of WALES'in el'an BİSMARCK ile temas muhafaza ettikleri, düşmanın mevkii, rota ve süratinin mütenazıran 59° 10′ şimalî arz ve 36° garbî tul, 180 derece ve 24 mil olduğu bildirildi. KİNG GEORGE V. REPULSE, VİCTRİUOS ve 2. kruvazör filosile birlikte bulunan Başkomutanın saat 18,00/24 teki mevkii 58° şimalî arz ve 30° garbî tul idi. [2] 42° 50′ şimalî arz ve 20° 10′ garbî tulde bulunan LONDON'a beraberinde bulunduğu konvoyu terkederek düşmana yaklaşması emredildi. [3] 45° 45′ şimalî arz ve 35° 40′ garbî tulde bulunduğu tahmin edilen RAMİLLES de düşmanın batı tarafında mevki alması emredilmişti. MANCHESTER, BIRMİNGHAM ve ARETHUSA, akaryakıt ikmali için İZLANDA'nın poyraz cihetindeki karakol mevkilerinden dönmekte

[1] PRİNCE of WALES 18,47/24 te; NORFOLK 18,53/24 te.

[2] VİCTORİOUS ile 2. kruvazör filosu saat 15,09/24 te Başkomutandan ayrılmışlardı.

[3] LONDON, evvelce CİBRALTA'dan gelmekte olan ARUNDEL CASTLE gemisine refakat etmişlerdi.

idiler. REVENGE [1] HALİFAX'tan ayrılmış ve H X 128 konvoyu ile birleşmek üzere bulunuyordu. Takribî olarak 45° 15' şimalî arz ve 25° 10' garbî tulde bulunan EDİNBURGHA'a [2] yedek temas muhafızlığı görevini deruhde etmesi emredilmişti.

Topyekûn muhripler hariç olmak üzere 19 gemi (3 muharebe gemisi, 2 muharebe kruvazörü, 12 kruvazör ve 2 tayyare gemisi) hareket halinde bulunuyordu.

14 — 24 Mayıs - akşamı :

Saat 20,31/24 te NORFOLK Başkomutan tarafından gönderilmiş olan bir işaret aldı. Bu işarette VİCTORİOUS'un takriben saat 22,00/24 te bir taarruz yapması muhtemel olduğu bildirilmekte idi. Bu sebeple tümamiral takriben saat 23,00 da vukubulacağını umduğu hava taarruzunu ümitle beklemekte idi. O zamana kadar düşman rü'yetten çıkmış fakat bir hüsnü tesadüf olarak saat 23,30/24 te NORFOLK tarafından 13 mil mesafede bir lâhza görülmüştü. On dakika sonra saat 23,43/24 te tayyarelerin yaklaşmakta oldukları görüldü. Bunlar PRİNCE of WALES ve NORFOLK'un etrafında devir yaptılar ve NORFOLK bunları düşmana yöneltmeğe muvaffak oldu. Bir saat sonra 00,09/25 te şiddetli uçaksavar ateşi görüldü. Tayyareler taarruz ettikleri sırada BİSMARCK ancak görülebiliyordu.

15 — 2. kruvazör filosu ve VİCTORİOUS refakatten ayrıldılar 15,09/24.

23 - Mayısta Başkomutan BİSMARCK'ın NORVEÇ'e dönmesi ihtimalini düşünmek lüzumunu hissetti, fakat HOOD'un kaybından sonra bu ihtimal daha azalmış olduğundan Başkomutan dahi kıbleye doğru seyre (saat 08,00 da 260 dereceye, saat 10,50/24 te 240 dereceye) devam etti. Bununla beraber düşmanın sürati bir torpito taarruzu ile azaltılmadıkça üstün süratinden faydalanarak kurtulması ihtimali yine mevcut idi. Bu maksat için faydalanılacak yegâne gemi VİCTORİOUS idi. Bu gemi hizmete henüz girmiş bulunduğundan mürettebat tecrübesiz idi ve Maltaya uçurulmak üzere sandıklanmış vaziyette HURRİCAN tayyarelerile CİBRALTA'ya hemen hareket etmek üzere bulunduğundan gemide bir taarruz kuvveti olarak faydalanabilecek ancak dokuz SWORDFİSH tayyaresi (825. Bl) ve altı FULMAR tayyaresi (802 Bl.) bulunuyordu. Böyle olmakla beraber durumun müstaceliyeti dolayısile Başkomutan bir

[1] HALİFAX'ı saat 15,05/24 te terketti. H X 128 konvoyu (44 gemi saat 08,00/24 te 42° 54' şimalî arz ve 50° 8' garbî tulde bulunuyor ve 6.5 mil süratle 95 dereceye seyrediyordu.

[2] EDİNBURGH (18. kruvazör filosu) düşman tüccar gemilerini yakalamak maksadile 44° şimalî arz ile 46° şimalî arz arasında karakol yapmak üzere 18 - mayısta SCAPA'dan hareket etmiş ve 22 - mayısta Alman ticaret gemisi LECHS'i yakalamıştı.

taarruz için bu gemiye başvurmak kararını verdi ve bu gemi de zor şartlar içinde Başkomutanın bu isteğini (muhteşem bir cesaret ve başarı) ile cevaplandırdı. Başkomutan GALATEA'da bulunan 2. kruvazör filosu komutanı tümamirale, VİCTORİOUS ile kruvazörleri olan AURORA, KENYA, HERMİONE'la BİSMARCK'ın 100 mil yakınındaki bir mevkie gitmesini ve buradan tayyarelerle bir torpito taarruzu yapmasını ve mümkün olduğu kadar uzun müddetle düşmanla temas muhafaza edilmesini emrettiği zaman saat 14,40/24 idi.

Bunlar saat 15,09/24 te BİSMARCK'ı bulmak üzere 28 mil [1] süratle uzaklaştılar. BİSMARCK'ın mevkii NORFOLK ve SUFFOLK'tan gelen mükemmel raporlarla bilinmekte idi ve güneşten yapılan bir rasatta GALATEA'ya 20,00/24 de iyi bir mevki (58°53′ şimalî arz, 31°44′ garbî tul) tayin etmek imkânını verdi. BİSMARCK'ın saat 18,50/24 teki ateş teatisi (11. maddeye bakınız) esnasında batıya doğru dönmesi yüzünden saat 23,00/24 ten evvel bu geminin 100 mil mesafesi içine girilemiyeceği sarahaten anlaşıldığından tümamiral tayyareleri saat 22,00/24 te ve hedeften 120 mil uzakta iken uçurmağa karar verdi. Saat 22,08/24 te VİCTORİOUS, 825 Bl. ün dokuz SWORDFİSH tayyaresini uçurmak üzere 330 dereceye dönerek sürati 15 mile indirdiği zaman sert bir karayel rüzgârı esmekte idi. Hava olabileceği kadar fena idi. Koyu köpüklü denizlerle yağmur ve siyah bir semada sürüklenen bulutlarla uçuş güvertesi soğuk bir manzara arzediyordu. Ağır hamule ile yüklü olan tayyareler yavaş yavaş harekete geçtiler, saat 22,10/24 te havalandılar ve bulutlar ve yağmur sağnakları arasında gözden kayboldular.

16 — Victorious'un tayyareleri taarruz ediyorlar, 24,00/24: (3 sayılı krokiye bakınız).

Dz. Tayyare Kd. Yzb. EUGENE ESMONEDE tarafından sevkedilen bölük, 58° 58′ şimalî arz ve 33° 17′ garbî tuldeki bir mevkiden harekete geçti. BİSMARCK'ın 57° 9′ şimalî arz ve 36° 44′ garbî tulde bulunduğu ve 180 dereceye 24 mil süratle seyrettiği tahmin ediliyordu. Rüzgâr 350 dereceden 25 mil süratle esiyordu. Bölük, 225 dereceye 85 mil süratle ve fâsılalı Staratus bulutları arasında 15,00 kadem yükseklikte uçarak uzaklaştı. Su üstü gemileri keşif aleti iskele başomuzluğunda ve 16 mil mesafede bir geminin bulunduğunu gösterdiği zaman saat takriben 23,27/24 idi. Üç dakika sonra bulutların arasından 160 dereceye seyretmekte olan BİSMARCK bir lâhza için görüldü. Bundan sonra bulutlar kesafet peyda ettiğinden kaybedildi. Vurucu kuvvetin düşmanın batı tarafında bulunduğu tahmin edildiğinden poyraz rotasına geçildi ve bundan sonra sola doğru dönüldü. Aletler biri sağda diğeri solda iki gemi

[1] Rota 240, VİCTORİOUS'un saat 16,00 daki mevkii 59 47 şimalî arz ve 28 42 garbî tul.

yakaladılar. Binnetice bunların PRİNCE of WALES ile SUFFOLK ve NORFOLK oldukları anlaşıldı ve NORFOLK kendisinin sancak baş omuzluğunda ve 14 mil mesafede bulunan düşman gemisine tayyareleri isal etmeğe muvaffak oldu. Saat 23,50/24 te ileride bir gemiyi andıran belirtiler görüldü ve bölük taarruz maksadile bulutlardan sıyrıldı. Tayyareler kendilerini Atlantik dalgaları üzerinde hareketsiz duran bir Amerikan kıyı muhafaza gemisinin üzerinde buldular. BİSMARCK kıble istikametinde ve 6 mil mesafede idi ve tayyareleri görünce kesif bir uçaksavar baraj ateşi açtı. Kd. Yzb. ESMONDE taarruzu düşmanın kalbine yöneltti. Zaman gece yarısı idi. Taarruz eden sekiz tayyare [1] çift maksatlı tapalarla (müsademe ve miknatisî - Mütercim -) mücehhez ve 31 kademe tanzim edilmiş 18 pusluk torpitolar taşımakta idiler. 24 - mayıs tam gece yarısında üç tayyare bir ande tam iskele bordadan, diğer üç tayyare uzaktan daha alçak irtifadan yaklaşarak bir dakika sonra iskele başomuzluğundan taarruz etti. Diğer bir tayyare düşmanın öbür tarafına dolaşarak gece yarısından bir dakika sonra sancak başomuzluğundan taarruz etti. En az sancak bordada köprü üstünün hizasında bir isabet [2] temin edildi. Düşmanla temas muhafaza etmek üzere saat 23,00/24 te uçurulan bir FULMAR tayyaresi BİSMARCK'tan siyah renkte koyu bir duman yükselmekte olduğunu gördüğünü ve süratinin de azaltmış bulunduğunu rapor etti. Saat 01,05 te temas muhafazası için iki FULMAR tayyaresi daha uçuruldu fakat azamî cesarete rağmen düşmanla temas idamesine muvaffak olamadılar. Vurucu kuvvet dönerken gece olmakta idi (gurup, 00,52/25), aksi bir tesadüf olarak VİCTORİOUS'ta tayyareleri gemiye isal etmek için kullanılan telsiz istikamet verici alet bozuldu. Yağmur sağanakları gemiyi gizlediğinden vurucu kuvvet gemiyi karanlıkta kaybetti. Bunun üzerine vurucu kuvveti teşkil eden tayyareleri radar ve bir muhabere ışıldağı yardımile gemiye isal etmek zorunda kalındı. Bütün tayyareler saat 02,01/25 te gemiye indirilmiş bulunuyordu. 23,00/24 te uçurulmuş olan iki FULMAR tayaresi el'an gelmemiş olduğundan bunları gemiye isal etmek maksadile telsiz istikamet verici aletin huzmesi saat 02,50/24 e kadar mütemadiyen devrettirildi ve o zamana kadar karanlık basmış bulunduğundan düşman civarında telsiz huzmelerinin çalıştırılması çok muhataralı olduğundan 2. kruvazör filosu komutanı tümamiral bunların durdurulmasını emretti. Tayyarelerin her ikisi de kaybedildi fakat mürettebatı Atlantikte soğuk saatler geçirdikten sonra kurtarıldılar. Saat 02,58/25 e kadar BİSMARCK'tan muhtemelen hava taarruzunu rapor eden ve Amiral LÜTJEN'in plânlarını bildiren uzun telsiz işaretleri alınmakta idi. Bu ande PRİNZ

[1] Bir tayyare bulutlar arasında temas kaybetmişti.

[2] Başkomutanın raporunun 37. prağrafından alınmıştır.

EUGEN, BİSMARCK'ın refakatinden ayrılmış olabilir. Bu gemi 19,09/24 ten sonra bir daha görülmemiştir. [1]

17 — Temas kaybedildi, 03,06/25.

VİCTORİOUS'un tayyareleri taarruz ederlerken NORFOLK lodos cihetinde bir gemi görerek ateş açmak emrini verdi. PRİNGE of WALES, bu geminin bir Amerikan gemisi olduğunu [2] vaktinde teşhise muvaffak oldu, fakat atışa hazırlık maksadile yapılan hareketler esnasında NORFOLK bir müddet için düşmanla teması kaybetti ve 01,16/25 e kadar bir daha göremedi. 01,16/25 te NORFOLK iskeleye döndüğü bir sırada 204 derecede birdenbire BİSMARCK'ı ancak 8 mil mesafede gördü. Bunu kısa bir ateş teatisi takip etti. Düşmanla ateş kavislerini açmak maksadile NORFOLK ve PRİNCE of WALES iskeleye geldiler ve PRİNCE of WALES'e düşmana ateş açması emredildi. O ande saat 01,30/25 idi. PRİNCE of WALES radarla 20,000 yarda mesafeden iki salvo ateş etti ve buna BİSMARCK çok kısa düşen ayni sayıda salvo ile mukabele etti [3]. Saat 01,41/25 te artık karanlık basmakta idi ve düşmanla temasın idame edilmesi için en güvenilebilen radar cihazile mücehhez olan SUFFOLK'a temas muhafaza edebilecek veçhile bağımsız olarak hareket etmesi bildirildi ve bu gemiyi yakından himaye maksadile PRİNCE of WALES ile NORFOLK geriden takip ettiler. Saat 02,29/25 te SUFFOLK, 192 derece cihetinde ve 20,900 yarda mesafede bulunan ve 160 dereceye seyreden düşmanla teması muhafaza ederken takipte devam etti. Düşmanın sürati 20 mile düşmüştü. Gece, rü'yet mesafesi 6 mil olan aydınlık bir gece olduğundan SUFFOLK tekrar zikzak yapmağa başladı. Saat 03,06 da düşman tekrar tesbit edildi. Kerterizi ayni idi. Bu, düşmanla son temas oldu. O ande SUFFOLK 10 dakika sürecek olan 30 derecelik bir zikzağın açığa doğru olan kısmına başlamıştı. [4]

Düşmanın kaybedildiği anlaşılınca, SUFFOLK saat 04,01/25 te [5] NORFOLK'a, düşmanın ya gündoğuşuna doğru kaydığını veya batıya

[1] Kurtarılanlardan biri, PRİNZ EUGEN'in 05,09/24 te BİSMACK'tan ayrılmakta olduğunu zikretmiştir. Bu ande bu geminin BİSMARCK'tan olan mesafesini arttırmış olması varit olmakla beraber anlaşıldığına göre bu saat çok erkendir.

[2] MODOE olduğu sanılmaktadır.

[3] PİRİNCE of WALES üç alev, 2. kruvazör filosu komutanı tümamiral ise (iki salvo) demektedir.

[4](«TEMAS kaybı» na birinci derecede fazla itimat sebep oldu. Radar o kadar devamlı bir surette iyi sonuç vermiş ve o hadar maharetle kullanılmıştı ki; bu keyfiyet yanlış bir emniyet hissi verdi. SUFFOLK aletin azamî menzilinden temas muhafaza ediyordu ve zikzakların düşmandan en uzak olan kısımlarında düşmanla temas kaybediyordu. SUFFOLK iskeleye doğru hareket ederken düşman sancağa keskin bir dönüş yaptı. SUFFOLK tekrar dönünceye kadar düşman gitmişti). Başkomutanın raporunun 18, sahife ve 45. pragrafından alınmıştır.

[5] NORFOLK tarafından saat 04,45/25 te alındı.

doğru döndüğünü ve kendisinin düşmanın batıya doğru döndüğü faraziyesine göre hareket etmekte olduğunu bildiren bir işaret verdi. Saat 04,11/25 te SUFFOLK diğer bir işaret vererek temas kaybettiğini rapor etti. Bu işaret NORFOLK'a saat 05,04/25 te vardı ve bunu 05,05/25 te verilen ve 05,15/25 te alınan (saat 03,06 da düşmanla teması kaybettim), işareti takip etti. Bu işaret BİSMARCK ile temasın iki saatten fazla bir müddettenberi kaybedilmiş olduğunu açıkça gösterdi. Saat 05,52/25 te tümamiral, tulûda bir hava keşfi yapılmasını BAŞKOMUTAN ve VİCTORİOUS'tan rica etti. Düşmanla temas kaybedilmişti. Durum hartasının tetkikinden 1. Kruvazör filosu komutanına öyle geliyordu ki; düşman saat 03,10 da sancağa büyük bir rota değiştirmişti. Buna göre, saat 06,05/25 te ortalık aydınlanırken tümamiral SUFFOLK'a batı cihetini aramasını emretti ve Başmomutana da şu işareti verdi: (Saat 03,06 da düşmanla temas kaybedildi. SUFFOLK batı cihetini aramak üzere gönderilmektedir. NORFOLK tulûda SUFFOLK'u takip edecek ve PRİNCE of WALES de size iltihak etmek üzere gönderilecektir). Bu işaret KİNG GEORGE V de saat 06,07/25 te alındı ve 09,00/25 te düşmanla buluşmak ümidini altüst etti. Düşman şimalî arzlardaki hilekâr alacakaranlık ve 12-4 nöbeti esnasında sıyrılıp gitmişti.

18 — Arama ve keşif tedbirleri, 25 - Mayıs.

BİSMARCK'ın saat 03, 06/25 te ortadan kaybolması ile takibin birinci safhası sona erdi. O zaman, KİNG GEORGE V de bulunan Başkomutan REPULSE ile birlikte keşişleme cihetinde 115 mil mesafede, takriben 125 derece kerterizde bulunuyor ve 210 dereceye seyrediyordu. Saat 06,15/25 te Tümamiral WAKE - WALKER, BİSMARCK ve PRİNZ EUGEN'in batıya doğru 90 derecelik bir devir yaptıklarını veya gündoğuşuna dönerek kruvazörlerin gerilerine düşmüş olmaları ihtimalini işaretle bildirdi. SUFFOLK esasen 25 mil süratle 230 derece cihetini aramakta idi. NORFOLK gün doğmasını bekliyordu. Saat 06,30/25 te rü'yet iyi olduğundan bu gemi, 54 şimalî arz ve 34 55 garbî tulde [1] bulunduğu tahmin edilen Başkomutana iltihak etmek üzere PRİNCE of WALES'i göndererek lodos istikametinde SUFFOLK'u takip etmek üzere seyre başladı. Bahriye nezareti tarafından (H) kuvvetine BİSMARCK'ı önlemek üzere 24 mille seyretmesi hakkında talimat verilmişti. Bu talimat saat 03,30/25 te alındı. Bu sırada GALATEA'da bulunan 2. kruvazör filosu komutanı tümamiral, düşmanın en son görüldüğü mevkie gitmek üzere saat 05,58/25 te 180 dereceye dönmüştü ve VİCTORİOUS ta gündoğuşu istikametinde bir hava keşfi yapmak üzere saat 07,30/25 te sekiz tayyareyi uçuşa hazırlamakla meşguldü. Bununla be-

[1] Bu mevki başkomutanın hakikatte bulunduğu mevkiin oldukça lodos cihetinde idi.

raber, kruvazörlerle ve VİCTORİOUS'la düşmanın en son rapor edildiği mevkiin karayel cihetinde bir keşif yapılması hakkında Başkomutanın emrinin (Başkomutanın 06,00/25 saat gruplu telsizi) alınması üzerine bu hareket tarzı değiştirildi. Beş FULMAR tayyaresi esasen gece uçurulmuş bulunuyordu fakat düşmanla temas muhafaza edememişlerdi bunlardan ikisi de geri dönmemişti. Sonuncu tayyare saat 04,00/25 te uçurulmuştu. VİCTORİOUS, 2. kruvazör filosu tümamiralden Başkomutanın emrini aldığı zaman saat 07,16/25 idi. Gemide faydalanabilecek yegâne tayyareler olan SWORDFİSH tayyareleri uçuş güvertesine dizilmiş ve uçuşa hazır bir durumda bulunuyorlardı. Saat 08,00 de VİCTORİOUS 56° 18′ şimali arz ve 36° 28′ garbî tulde bulunuyordu ve SWORDFİSH tayyarelerinden yedisi 40 derece ile 280 derece arasındaki kıt'ayı 100 mil derinliğine kadar aramak üzere saat 08,10/25 de uçuruldu. (4 ve 5 sayılı krokilere bakınız.) Bunların yaptıkları keşif birkaç mil aralıkla karayele seyreden (5 sayılı krokiye bakınız.) VİCTORİOUS'un kendisi ve ikinci kruvazör filosunu teşkil eden dört kruvazör (GALATEA, AURORA, HERMİONE ve KENYA) tarafından itmam edildi. Saat 09,15/25 te bahriye nezareti, o ande İngiliz kuvvetlerinin tahmin edilen mevkilerini göstermek üzere 06,00/25 teki durumu bildirdi.

(H) kuvvetinin 39 şimalî arz ve 18 30 garbî tulde bulunduğu ve düşmanı önlemek üzere seyretmekte olduğu tahmin edilmekte idi [1].

19 — Telsiz kerterizi ile saat 08,52/25 te elde edilen mevki.

Saat 10,30/25 te Bahriye Nezaretinden, düşmanın Atlantik'ten geri döndüğü hissini veren bir seri telsiz kerterizleri alındığı zaman KİNG GEORGE V el'an lodosa seyretmekte idi. Telsiz kerterizleri alınan telsiz işaretlerinin, bir gece evvel torpito taarruzundan sonra müteaddit telsizler vermiş olan ayni gemiden verildiği anlaşılıyordu; bu sebeple bu işaretler pek makul olarak BİSMARCK'a atfedilebilirdi. Bu telsiz kerterizleri KİNG GEORGE V de hartaya konunca yıldız tarafında çok uzakta bir mevki çıktı. Bu da düşmanın Şimal denizine müteveccihen hareket etmekte olduğu hakkında yanlış bir hissin doğmasına sebep oldu [2]. Hartaya konan bu kerterizler saat 08,52/25 te (5 sayılı krokiye bakınız.) Düşmanın 57° şimalî arz ve 33° garbî tulde [3] bulunduğu-

[1] (H) kuvveti komutanı saat 03,30/25 te mevkiinin 39 35 şimalî arz ve 14 10 garbî tulde olduğunu ve 310 dereceye 24 mille seyrettiğini bildiriyor.

[2] Başkomutanın raporunun 52. paragrafında bu noktaya temas edilmiştir. Saat 06,54/25 te düşman tarafından verilen telsiz işaretlerinin kerterizleri saat 07,48/25 te bahriye nezaretinden telsizle bildirildi ve KİNG GEORGE V de saat 10,10/25 te alındı. İkinci seri işaret bahriye nezaretinden saat 10,30/25 te gönderildi ve saat 11,06/25 te alındı. (KİNG GEORGE V in işaret jurnalından.)

[3] BİSMARCK'ın hakikatte bu mevkiin 60 mil kadar kıble cihetinde bulunmuş olduğu anlaşılıyor.

nu gösterdi. Bu mevkiin müteakıp hareketlerde önemli tesiri olmuştur. Çünkü; bu mevki (düşmanın Şimaldenizine dönmekte olduğunu imale eden bir hissin doğmasına sebep oldu. Başkomutanın raporunun 52. parağrafından alınmıştır.) Düşmanın bu hareketini karşılamak maksadile Başkomutan saat 10.47/25 te İZLANDA - FAROES boğazına mütevecсihen 27 mil süratle 55 dereceye döndü. Durum hartasına konan düşman mevkii umuma bildirildi ve buna göre arama yapmaları emredildi. (Başkomutanın 10.47/25 saat gruplu telsiz işareti). REPULSE akaryakıt ikmali için NEWFOUNDLAND'e gitmek üzere saat 09.06/25 te refakatten ayrılmış olduğundan artık kendisile beraber değildi. Bu arada batıya doğru açılmış olan SUFFOLK, düşmanın lodosa doğru seyretmesi muhtemel olan bütün rotaları kavramakta idi ve Başkomutanın 10.47/25 saat gruplu telsizini alınca gündoğuşu tarafına doğru arama yapmak maksadile döndü. Lodos istikametinde yapmış olduğu keşif bir semere vermemişti. VİCTORİOUS ile GALATEA'nın kruvazörleri tarafından yapılan keşif te ayni şekilde boşa çıkmış ve hiçbir şey görülmemişti. VİCTORİOUS, altı SWORDFİSH tayyaresini saat 11.07/25 te indirdi. Bir tayyare geri dönmedi [1] ve VİCTORİOUS bir müddet için bunu çağırmak mecburiyetinde kaldı. GALATEA, AURORA ve KENYA telsiz kerterizi ile bulunan düşman mevkii istikametinde arama yapılması hakkındaki Başkomutanın 10.47/25 saat gruplu telsizini alınca 85 dereceye döndüler. Akaryakıt durumu gemilere tesir etmeğe başlıyordu. HERMİONE'deki akaryakıt mikdarı % 40 a inmiş ve bu gemi akaryakıt ikmali yapmak üzere mecburen HVALFJORD'a (İZLANDA) gönderilmişti. Diğer kruvazörler de tasarruf maksadile sürati 20 mile indirmek zorunda kalmışlardı. KİNG GEORGE V de el'an % 60.6 mikdarında akaryakıt kalmış bulunuyordu.

20 — 25 - Mayıs.

Saat 11.00/25 te KİNG GEORGE V, SUFFOLK ve PRİNCE of WALES, saat 08.52/25 te telsiz kerterizi ile bulunan düşman mevkii istikametinde poyraza doğru seyrediyorlardı. RODNEY, BİSCAYA körfezi yolu üzerinde ve düşmanın 280 mil kadar keşişleme cihetinde ve takriben 52° 34′ şimalî arz ve 29° 23′ garbî tulde idi ve saat 08.00/25 te bu mevkide kalmağa karar vermiş bulunuyordu, fakat Başkomutanın 10.47/25 saat gruplu işaretini (yukarıya bakınız.) Alınca o da 55 dereceye dönerek gündoğuşu tarafına doğru seyre başladı. Düşmana dair

[1] VİCTORİOUS, 24/25 - mayısta iki FULMAR ve 25/26 - mayıstaki hava keşifleri esnasında da iki SWORDFİSH tayyaresi kaybetti. Bunlardan biri gemilerden birinin içinde erzak bulunan cankurtaran filikası yanında denize iniş yaptı; mürettebat bu filika içinde 9 gün kaldıktan sonra bir ticaret gemisi tarafından kurtarıldılar. (Başkomutanın raporunun 56. parağrafından alınmıştır.)

hiçbir şey görülmemiş ve hareket tarzı müphemiyet içinde örtülü kalmıştı. Bununla beraber bahriye nezareti Amiral LÜTJENS'in BREST'e müteveccihen seyretmekte olduğu sonucuna varmış bulunduğundan saat 10,23/25 te Başkomutana, (H) kuvveti komutanına ve 1. kruvazör filosu komutanına bu faraziyeye göre hareket etmeleri hususunda talimat verildi [1]. NORFOLK'ta bulunan Tümamiral WAKE - WALKER esasen bu karara varmış bulunduğundan keşişleme istikametinde ve kruvazörlerin azlığından dolayı 100 derece rotasında gündoğuşu genel istikametinde seyretmekte idi. Bu sıralarda BİSMARCK'ın [2] takriben 125 rotası üzerinde bulunduğu anlaşılıyor ki; bu da onun saat 11,00/25 de KİNG GEORGE V in 165 mil gündoğuşundaki bir mevkide bulunduğunu gösteriyor ve BİSMARCK, KİNG GEORGE V in rotasını 100 mil geriden kate'tmiş gibi görünüyor. Denizlerin çok büyük oluşu KİNG GEORG'un VALRUS tayyaresini kullanmasına mâni oldu. Çünkü; bu hareket tayyare mürettebatının denizden toplanması esnasında sancak gemisini denizaltı taarruzlarına maruz bir vaziyette bırakacaktı. (Harekâtın bu safhası müddetince bahriye nezareti tarafından gönderilen bilgilerin doğruluğu ve bunların gönderilmesindeki sürat her türlü sitayişin fevkinde idi.) [3] Bütün ilgili kuvvetlere durum açık bir şekilde bildirilmiş ve bu suretle Başkomutan telsiz sükûnetini muhafazaya muktedir olmuştu.

Bununla beraber kesin raporlar olmayışı dolayısile düşmanın mevkiinden emin olmak güçtü. Sabahki telsizin kerterizleri pek kesin olmamıştı. Saat 11,00/25 te, o zaman 41°30′ şimalî arz ve 17°10′ garbî tulde bulunan RENOWN (H kuvveti) a, düşmanın BREST'e gittiğini kabul ederek buna göre hareket etmesi emredildi. RENOWN rotasını buna göre tanzim etti ve etraflı bir hava keşfi plânı hazırladı. Saat 11,08 de RODNEY'e düşmanın Biskaya'ya gittiği faraziyesine göre hareket etmesi bildirildi. Birkaç saat sonra da iyi bir telsiz kerterizi düşmanın 55°15′ şimalî arz ve 32 garbî tul merkez olmak üzere 50 mil nısıf kutrundaki bir daire içinde bulunduğunu gösterdi. Bu bilgi saat 14,19/25 te bahriye nezareti tarafından Başkomutana gönderildi (Saat 15,30/25 te alındı). Düşmanın rotası el'an şüpheli idi ve saat 14,19/25 te bahriye nezareti tarafından 11,08/25 saat gruplu işaretin (Düşmanın Biscaya körfezine gittiğini bildiren işaret) iptal edildiği ve Başkomutanın düşmanın İZLANDA İSKOÇYA boğazı üzerinden NORVEÇ'e dönmekte

[1] (Düşmanın BREST'e doğru döndüğü faraziyesine göre hareket ediniz.) Bu telsiz NORFOLK tarafından saat 10,45/25 te alındı.

[2] Başkomutanın seyir hartasından bahriye nezareti telsiz kerterizi ile saat 10,45/25 teki BİSMARCK'ın mevkii 55° 30′ şimalî arz ve 31°: 32° garbî tul arasında olarak konmuştu. (Başkomutana 12,28/25 saat gruplu işaret. Bu işaret KİNG GEORGE V de saat 14,01/25 te alındı.) (6 sayılı krokiye bakınız.)

[3] Başkomutanın raporunun 53. paragrafından alınmıştır.

olduğu faraziyesine göre evvelce vermiş olduğu talimata uyması RODNEY'e bildirildi [1]. Birkaç saat sonra, saat 16,21/25 te el'an 25 mil süratle 80 dereceye seyretmekte bulunan Oramiral TOVEY'den bir şüphe sorusu geldi : - (Düşmanın FAROES'e müteveccihen seyretmekte olduğunu kabul ediyor musunuz ?) Akşam yaklaştıkça düşmanın BİSCAY'a gitmekte olduğu düşüncesi kuvvetlenmiş olacak ki; saat 18,05/25 te bahriye nezaretinden RODNEY'e gönderilmiş bulunan 14,28/25 saat gruplu işaret iptal edilerek bu gemiye düşmanın gittiği yerin bir Fransız limanı olduğu faraziyesine göre hareket etmesi bildirildi. Nihayet saat 19,24/25 te Başkomutan, diğer bütün kuvvetler ve gemiler, bahriye nezaretinin, BİSMARCK'ın Fransa batı kıyılarına gitmekte olduğunu kabul etmekte olduğundan haberdar edildi. Buna göre Başkomutan keşişleme rotasına döndüğü zaman saat 18,10/25 idi. Kesin hiçbir bilgi yoktu. Tayyareler birşey görmemişlerdi. 57°59′ şimalî arz ve 32°40′ garbî tulde ve yıldız cihetinde oldukça mesafede bulunan VİCTORİOUS, 80 derece ile 110 derece arasında ve 100 mil derinliğinde bir keşif için saat 21,10 da altı SWORDFİSH tayyaresi uçurdu [2]. Bunlar SUFFLK'tan 56°55′ şimalî arz ve 31°17′ garbî tul) başka birşey görmediler. Akşam üzeri BİSCAY yolu üzerinde 30 derece garbî tule kadar sahil komutanlığı deniz tayyareleri tarafından bir keşif yapıldı, fakat muhtemelen 30 derece garbî tul dairesini saat 16,00/25 te geçmiş bulunan düşmana dair birşey görülmedi. Azalmış bir ümit ve donuk bir intizar havası içinde bir günlük arama ve hayal inkisarı böylece sona erdi. BİSMARCK kaybolmuştu. Onun arkasında cesur HOOD yatmakta idi. Kıble tarafında RENOWN ve ARK ROYAL, kalın Atlantik denizlerile boğuşarak ağır ağır Yıldız istikametindeki yollarına devam ediyorlardı.

21 — 26 - Mayıs.

26 - Mayısta akaryakıt meselesi hâd bir şekil almağa başladı. Dört gündür gemiler ciddî aramalarda yüksek süratle seyretmişlerdi ve Başkomutan, akaryakıtın tahdit edilmesi realitesile karşı karşıya idi. REPULSE esasen bu maksatla NEWFOUNDLAND'e gitmek üzere ayrılmıştı. PRİNCE of WALES, İZLANDA yolunda idi, VİCTORİOUS ile SUFFOLK süratlerini kesmek zorunda kalmışlardı. Nihayet, akaryakıt tasarrufu için takriben gece yarısı süratini azaltmak ihtimali olduğunu bildiren Başkomutanın meş'um telsizi gönderildi [3]. Bahriye nezaretinde etraflı bir hava keşfi ve bilhassa uzak mesafe uçuşu için benzin depo-

[1] Yani 10,47/25 saat gruplu işarete (19. maddeye bakınız) göre ve düşmanın 08,25/25 te telsiz kerterizile tayin edilen mevkiine (57° şimalî arz ve 33° garbî tul) doğru arama yapılması.

[2] Saat 21,10/25 te uçuruldular ve saat 00,05/25 te indiler.

[3] Başkomutandan bahriye nezaretine, 22,38/25 saat gruplu işaret.

larile mücehhez büyük CATALİNA tayyarelerile BREST yolu üzerinde iki çapraz karakol (8 şeklinde karakol) [1] için tertibat alınmıştı.

Bu keşifler saat 10,00/26 da LOCH ERENE'den başlıyacak ve çabuk ve önemli sonuçlar verecekti Akaryakıt sıkıntısı emniyet perdesindeki muhriplere de tesir etmekten hâli kalmıyordu. VİCTORİOUS'un denizaltı emniyeti için elde muhrip kalmamıştı, fakat batı istikametinde seyreden asker yüklü bir konvoya (W S 8 B konvoyu) refakat etmekte olan 4. filotillânın [2] beş muhribi vardı. Bunlara Başkomutana ve RODNEY'e iltihak etmeleri saat 01,59/26 da emredildi. Bunlar bu emir üzerine konvoyu bırakarak poyraza doğru seyre başladılar ve takibin son safhasında önemli bir rol oynıyacaklardı. Harekâtın cereyan ettiği bölgenin hemen civarına yaklaşmakta olan (H) kuvveti de ayni rolü oynıyacaktı.

22 — 26 - Mayısta (H) kuvveti.

RENOWN, ARK ROYAL ve SHEFİELD'den müteşekkildi. Bu gemiler büyük dalgalar ve şiddetli bir rüzgâra karşı sis ve yağmur içinde çetin bir seyir yapmış bulunuyorlardı. Saat 09,00/25 te bu gemilerin denizaltı emniyetini yapan üç muhrip CİBRALTA'ya geri gönderilmişlerdi. İki saat sonra ve saat 11,00/25 te ve takriben 41°30′ şimalî arz ve 17°10′ garbî tulde (APERTO'nun takriben 300 mil batısında) BİSMARCK'ın BREST'e müteveccihen hareket etmekte olduğu faraziyesine göre hareket edilmesi hakkındaki bahriye nezareti işareti alındı. Buna göre 360 dereceye dönülerek şümullü bir hava keşfi yapılması için tertibat alındı. O akşam rüzgâr ve denizler fazlalaştı ve mecburen sürat 17 mile indirildi. Gemiler bu sırada BREST'ten geçen arz dairesi üzerinde bulunuyorlardı ve 23 - Mayıstanberi SCHARNHORST ve GNEİSENAU'dan hiçbir haber alınmamış bulunduğundan bir emniyet tedbiri olarak saat 07,16/26 da 48°26′ şimalî arz ve 19°19′ garbî tulde yıldız ve batı cihetlerini aramak maksadile ARK ROYAL'dan bir hava devriyesi uçuruldu [3].

Saat 08,35/26 da bunu takiben denizaltı emniyeti için on SWORDFİSH tayyaresi daha uçuruldu. Bir karayel fırtınasına karşı baş kıç vuran geminin uçuş güvertesinin en kıç taraftaki yuvarlak olan kısmı bir

[1] 50°15′ şimalî arz ve 23°30′ garbî tul; 52°20′ şimalî arz ve 19°25′ garbî tul; 48°10′ şimalî arz ve 23°30′ garbî tul; 49°50′ şimalî arz ve 21°10′ garbı tul; mevkilerinden geçerek (Deniz birinci lordluğunun 01,09/26 saat gruplu işareti).

[2] COSSACK (Alb. PHİLİP VİAN), MAORİ, ZULU, SİKH ve Polonya muhribi PİORUN.

[3] Saat 19,30/25 te PLYMOUTH'tan uçurulan tayyarelerle BREST'in havadan keşfi yapıldı ve muharebe kruvazörlerinin el'an orada bulundukları tesbit edildi. Bu haber saat 21,08/25 te bahriye nezaretinden gönderildi ve RENOWN'a da verilmek üzere CİBRALTA'ya ulaştırıldı. Bu işaret CİBRALTA'da saat 22,26/25 te alındı. Bununla beraber RENOWN Anavatan muhabere frekansı üzerinde dinlemeye geçmiş bulunduğundan bu işareti almadı. Saat 00,34/26 da Anavatan frekansı ile umuma bir telsiz gönderildi.

evin yüksekliği kadar inip çıkıyordu [1] bu sırada, çırpıntılarla ıslanmış olan uçuş güvertesinde tayyareler heyeti mecmuasile yana doğru kayıyorlardı; bunlar bu şartlar altında uçtular ve saat 09,30 da tekrar indiler. Hiçbir şey görmemişlerdi. Bir saat sonra takibin dönüm noktası geldi.

23 — Saat 10,30/26 da (BİSMARCK) görüldü.

Saat 10,30/26 da sahil hava kuvvetleri komutanlığı (15. alay) Catalina tayyarelerinden biri (Tayyare Üsteğmen DENNİS A. BRİGGS) BİSMARCK'ı gördü. Bu tayyarenin verdiği keşif raporuna nazaran [2] düşman 49°30′ şimalî arz ve 21°55′ garbî tulde bulunuyordu. Bu işaret saat 10,43 te KİNG GEORGE V. ve saat 10,38 de RENOWN [3] tarafından alındı. Bu işarete göre düşman RENOWN'ın epeyce batısında bulunduğundan bütün gemilerde bir ümit emaresi belirdi. Bu haber bir müddet evvel uçurulmuş bulunan ve devriyenin bir kısmını teşkil eden ARK ROYAL'ın iki tayyaresi tarafından da teyit edildi. Bunlar saat 11,15/26 da düşmanın, 49°19′ şimalî arz ve 20°52′ garbî tulde [4] yani Catalina tayyaresi tarafından bildirilen mevkiin 25 mil kadar batısında bulunduğunu rapor ettiler. Catalina tayyaresi bulutlardan âni olarak çıkarken şiddetli uçaksavar ateşine maruz kalmış, birçok yerleri önemli şekilde delinmiş ve saat 10,45/26 da düşmanla teması kaybeşmişti [5] Catalina'nın raporuna göre BİSMARCK, BREST'ten 276 derece ve 690 mil mesafede idi [6].

Buna göre 21 mil süratle BREST'e saat 21,30/27 de varabilirdi. Başkomutan BİSMARCK'ın 130 mil kadar yıldız cihetinde bulunuyor ve KİNG GEORGE V, düşmana yaklaşmak üzere seyrediyordu, fakat BİSMARCK'ın sürati azaltılamadıkça yetişilmesine imkân vermiyecek kadar ilerde bulunduğu meydanda idi. Mesele münhasıran sürat ve mesafe meselesi de değildi. Dost bir memleket sahiline giden BİSMARCK akaryakıt sarnıçlarını kupkuru oluncaya kadar boşaltabilirdi ve hava himayesinden de emindi. Buna karşılık İngiliz gemileri düşman hava ve denizaltı taarruzları muvacehesinde Anavatana dönmek için uzun mesafeler seyretmek zorunda idiler. RENOWN, BİSMARCK'ın ilerisinde idi, fakat BİSMARCK, KING GEORGE V ile RODNEY tarafından esaslı bir şekilde angaje edilmedikçe RENOWN'ın düşmanla yalnız başına sa-

[1] 56 kadem.

[2] Bir muharebe gemisi, 240 derece 5 mil, rota 150, mevkiim 49°33′ şimalî arz ve 21°47′ garbî tul 10,30/26.

[3] (H) kuvveti komutanı tarafından saat 10,50/26 da alındı.

[4] ARK ROYAL'ın tayyarelerinden biri görülen geminin bir kruvazör olduğunu rapor etti.

[5] Catalina tayyaresi saat 13,30 da tekrar temas teminine muvaffak oldu.

[6] LANDS END'den 87 derece ve 638 mil mesafede; FİNİSTER'den 125 derece ve 675 mil mesafede.

vaşa girişmemesi önemli bir keyfiyet olduğundan saat 10,52/26 da Koramiral SOMERVİLLE'e bu hususu belirten bir telsiz gönderildi. (11,45 te alındı). Amirale düşmanla temas muhafaza etmek işi kaldı ve o gün bütün gün süresince ARK ROYAL'ın tayyareleri havada kaldılar ve rapor göndermekte idiler [1]. Ayni zamanda (H) kuvveti de bir hava taarruzu yöneltmek üzere düşmanın 50 mil mesafesi içinde mevki aldı. Bu arada iki Catalina tayyaresi de raporlar göndermekte idiler ve bunlardan biri saat 12,00/26 da 4. muhrip filotillâsını gördü. Bu tayyare BİSMARCK'ı gördüğü zaman muhripler Başkomutana mülâki olmak üzere gündoğuşuna seyretmekte idiler. Bunların saat 08,00/26 [2] da BİSMARCK'ı 30 mil pupasından geçtikleri anlaşılıyor. Catalinanın verdiği rapor saat 10,54/26 da COSSACK'e ulaştı ve (Başkomutanın düşmanı önlemesini istediğini bildiğinden) Albay VİAN keşişlemeye döndü. Bunlar o gece düşmanla Başkomutan arasında önemli bir irtibat vasıtası olacaklardı.

24 — Saat 13,15/26 da (H) kuvveti.

ARK ROYAL, ağır denizli fena bir havada uçuş güvertesine bir taarruz kuvveti dizmekte idi. Saat 13,15/26 da o ande RENOWN'ın lodos cihetinde ve 40 mil mesafede bulunduğu tahmin edilen düşmana yaklaşmak ve temas muhafaza etmek emrile SHEFFİELD refakatten ayrıldı. Bu hareketin yapılmasını emreden mer'i işaret [3] ARK ROYAL'a pasaparola edilmedi. Bu da tayyareler SHEFFİELD'in refakatten ayrıldığını bilmediklerinden ciddî neticelere sebep oldu. ("H„ kuvveti komutanının raporunun 21. parağrafından alınmıştır.) Tayyarelerdeki râsıtların yapılan isticvabı neticesinde rapor edilen geminin bir kruvazör veya bir muharebe gemisi olduğunda şüphe hâsıl oldu. Bu sebeple çift maksatlı tapalar takılan torpitolar 30 kademe tanzim edildi. 14 SWORDFİSH [4] tayyaresinden teşekkül eden vurucu kuvvet saat 14,50 de uçmuş ve kıble istikametinde uçuşa geçmiş bulunuyordu. Bulutlar ve hava durumu bilhassa fena olduğundan düşmanın bulunması hususunda denizaltı keşif aletine istinat edildi. Bu alet tayyareler kalkarken bunların kolbaşı

[1] İlk keşiften 12,50 ye kadar; ilk değiştirme 12,30 - 15,53 12 rapor verildi; ikinci değiştirme 16,24-18,50, 9 rapor verildi; üçüncü değiştirme 19,00 - 21,30, 9 rapor verildi. (H) kuvveti işaret jurnalından alınmıştır.

[2] BİSMARCK'tan kurtarılanların muhtırasından alınan bilgilere göre (saat 07,00/26 da düşman birliği uzakta görünüyor) Almanların kullandıkları saat = 08,00 İngiliz saati olduğuna dikkat ediniz.

[3] SHEFFİELD'in refakatten ayrıldığını bahriye nezaretine bildiren işaret saat 13,45 te ARK ROYAL tarafından alındı fakat taarruz kuvveti uçtuğu zaman henüz şifresi açılmamıştı. Saat 16,20/26 da ARK ROYAL tayyarelere bir ikaz telsizi gönderdi.

[4] 15 tayyare uçuruldu, biri hemen gemiye döndü.

tayyaresine verilmiş olan düşman tahminî mevkiinden 20 mil kadar bir mesafede bir geminin mevcudiyetini gösterdi. Saat 15,50 de bunlar bulutların arasında süzülerek taarruz ettiler ve 11 torpito attılar. Ne yazık ki; düşman sanılan gemi SHEFFİELD idi. Bir hüsnü tesadüf olarak SHEFFİELD'e isabet vâki olmadı. İki torpito denize temas ettikleri ande üçü de geminin pupasında bir zarar vermeden infilâk etti. SHEFFİELD'e hata derhal takdir edilerek sürat tam yola çıkarıldı ve ateş açılmadı. BİSMARCK 15 mil kadar kıble cihetinde bulunuyordu [1]. Vurucu kuvvet gemiye avdet etti ve saat 17,20/26 da tayyarelerin hepsi gemiye inmiş bulunuyorlardı. Takriben yarım saat sonra SHEFFİELD, BİSMARCK'ı görerek (takriben 48° 30′ şimalî arz ve 17° 20′ garbî tul) bunun mevkiini rapor etti, 10 mil pupasında mevki aldı dört saatlik bir müddet için yakından temas muhafazasına başladı.

Düşmanla temas muhafazası tayyareleri değiştirecek ilk tayyareler havalanmışlardı ve bunlar görülen geminin kesin olarak BİSMARCK olduğunu rapor ettiler.

25 — ARK ROYAL'ın ikinci taarruzu, 20,47/26.

İlk taarruz kuvveti gemiye dönüş uçuşunda iken, Albay VİAN'ın filotillâsını (H) kuvvetinin 20 mil batısında gördü. Bu, onların o civarda bulundukları hakkındaki ilk haberi teşkil ediyordu. İlk taarruz kuvvetini teşkil eden tayyareler gemiye döner dönmez ikmalleri yapıldı ve mümkün olan çabuklukla torpitoları takıldı. Çift maksatlı tapalar başarılı sonuç vermediklerinden bunların yerine müsademe tapaları takılan torpitolar 22 kademe tanzim edildi. 15 SWORDFİSH tayyaresinden teşekkül eden ikinci vurucu kuvvet (4 tayyare 818. Bl. den, 4 tayyare 810. Bl. den ve 7 tayyare de 820. Bl. den) saat 19,10/26 da uçtu ve biri diğerinin ilersinde her biri üç takımdan müteşekkil iki bölük halinde uçuş nizamı aldı. SHEFFİELD'den gelmekte olan keşif raporları düşmanın ARK ROYAL'dan 167 derece istikametinde ve 38 mil mesafede bulunduğunu gösteriyordu. Vurucu kuvvete, kendisini düşmana isal etmek için telsiz kerterizi kullanması emredilmiş bulunan SHEFFİELD ile temasa geçmesi emredildi.

6 şiddetinde kuvvetli bir karayel rüzgârı esmekte ve bulut durumu 7 : 10 ve bulut yüksekliği de 2,000 kadem idi. SHEFFİELD saat 19,55/26 da görüldü ve kaybedildi. Tekrar saat 20,35 te görüldü ve vurucu kuv-

[1] Bir Katalina tayyaresi saat 15,00/26 da BİSMARCK'ın 47° 30′ şimalî arz ve 19° garbî tulde bulunduğunu rapor etti. Bu rapor BİSMARCK'ın, SHEFFİELD'in 82 mil kıblesinde bulunduğunu gösteriyordu. Ayni Catalina (M. 240) saat 17,40/26 da SHEFEFİLD ile mer'i temasta idi ve onun saat 18,00/26 daki mevkiini hakikî mevkiinden 62 mil kıble cihetinde olmak üzere 47° 15′ şimalî arz 18° 23′ garbî tul olarak bildirdi. (6 sayılı krokiye bakınız).

veti mer'i işaretle 110 derece ve 12 mil mesafede bulunan düşmana isal etti. Vurucu kuvvet saat 20,40/26 da üç tayyareden müteşekkil takımlar halinde biribiri arkasından 110 derece rotasında düşman istikametinde harekete geçti. Bunu o derecede önemli sonuçlar verecek olan taarruz takip etti. Düşmana yaklaşılınca kaidesi takriben 700 kadem genişliğinde kesif bir bulut tabakasına raslandı ve vurucu kuvvet bunun arasından geçerek irtifa kazanırken dağıldı. Saat 20,47/26 da üç tayyareden müteşekkil olan 1. takım bulut arasından süzülürken rüzgâraltı tarafında ve dört mil mesafede düşmanı gördü. 3. takımın bir tayyaresi de bu takımla beraber bulunuyordu. Bulutun hemen hemen içinde kalarak tekrar yaklaşarak saat 20,53/26 da sıhhatli ve kesif bir uçaksavar ateşi muvacehesinde birisinin isabet ettiği görülen 4 torpito atmak üzere sancak kemere istikametinden taarruz etti. 2. takım (iki tayyare) bulut içinde 1. takım ile teması kaybetti. 9,000 kademe yükseldi ve denizaltı keşif aleti ile tesbit ettiği bir kerteriz hattı üzerinde süzülerek yine sıhhatli ve şiddetli bir uçaksavar ateşi muvacehesinde sancak kemere istikametinden taarruz ederek iki torpito attı ve muhtemel bir isabet kaydetti. 2. takımın üçüncü tayyaresi bulut içinde temas kaybettiğinden başka bir kerteriz ve mesafe temini maksadile SHEFFİELD'e döndü ve bundan sonra düşmanın ilerisi istikametinde uçarak çok kesif bir ateş altında iskele tarafından azimli bir taarruz yaptı ve geminin iskele tarafında ve vasatında bir isabet sağladı.

4. takım bulut içinde 3. takımı takip etti ve 6,000 kademde iken kanatlar buz tutmağa başladı, bundan sonra süzülerek 3,000 kademde temiz bir saha buldu, burada 3. takımın ikinci tayyaresi buna iltihak etti. Bu sırada sancak tarafında 2. takımı ateş altına almış olan BİSMARCK görüldü, dört tayyare geminin pupasına doğru devrettiler ve alçak bir bulut tabakasının içinden süzülerek bir ande düşmanın iskele tarafından taarruz ettiler ve hiçbiri isabet etmiyen dört torpito attılar. Bunlar çok şiddetli bir ateşe maruz kaldılar ve tayyarelerden biri (No. 4) takriben 100 defa isabet aldı. pilotu ile râsıdı yaralandı.

5. takımın iki tayyaresi bulut içinde diğer takımlarla ve yekdiğerile temas kaybettiler. Bunlar 7,000 kademe yükseldiler ve kanatlarında buz teşekkül etmeğe başladı. 4 K sayılı tayyare 1,000 kademde uçarak buluttan çıkınca rüzgâraltı tarafında düşmanı gördü, ateşe maruz kaldığından tekrar buluta girdi, bu sırada düşmanın sancak tarafından bir torpito isabeti aldığı görüldü, sancak baş omuzluğunda mevki aldı, beş mil kadar düşmandan uzaklaştı, bundan sonra dönerek hemen hemen deniz sathından düşmana yaklaştı ve 1,000 yardanın hemen dışından torpitosunu attı, bu torpito isabet etmedi. İkinci tayyare bulutlar arasından süzülürken liderini kaybetti, kendisini düşmanın sancak kıçomuzluğunda buldu, şiddetli uçaksavar ateşi muvacehesinde iki taarruz teşeb-

büsünden sonra torpitosunu resgele atmağa icbar edildi. 6. takımın iki tayyaresinden biri düşmanın sancak kemeresinden taarruz etti, neticesiz olarak torpitosunu 2,000 yarda mesafeden attı. İkinci tayyare düşmanı kaybetti. Yeni bir mesafe ve kerteriz temini maksadile SHEFFİELD'e döndü ve deniz sathına yakin uçarak düşmanı aradıktan sonra sancak kemere istikametinden taarruz etti, fakat kesif bir uçaksavar ateşile geri püskürtüldü. Taarruz saat 21,25/26 da sona ermiş bulunuyordu. 13 torpito atılmış ve iki isabet temin edildiği zannedilmişti : İki torpito da rasgele denize bırakılmıştı [1]. Düşman üzerinde ika edilen hasarın ciddî olduğu ve bunun tam tesiri belki de evvelâ tam mânasile takdir edilmemişti. Hakikatte BİSMARCK, öldürücü bir darbe yemişti. Düşmanla temas muhafaza etmekte bulunan [2] ve saat 23,25/26 da avdet eden son tayyareler onun tam iki daire döndüğünü gördüler. İki ve muhtemelen üçüncü bir isabet almıştı. Bir torpito sancak kıç omuzluğundan isabet etti, pervaneleri hasara uğrattı, dümen donanımını tahrip etti ve dümeni sıkıştırdı.. Onun âkıbetini tayin eden isabet bu idi.

Saat 21,40/26 da BİSMARCK iskeleye dönerek 38 lik 6 salvo ile SHEFFİELD'e ateş açtığı zaman bu gemi el'an temas muhafaza etmekte idi. Hakikatte bunlardan hiçbiri isabet etmedi fakat çok yakin düşen bir mermi üç eri öldürdü ve iki erin de ciddî surette yaralanmasına sebep oldu. Açığa doğru dönen SHEFFİELD saat 21,42/26 da COSSACK ile yanındaki muhriplerin batı tarafından yaklaşmakta olduklarını gördü, bunlara düşmanın takribî mevkiini verdi. SHEFFİELD, BİSMARCK'la saat 17,40/25 tenberi yakından temas muhafaza etmiş ve tayyarelerle muhripleri ona isal etmeğe muvaffak olmuştu. Takriben saat 21,55/26 da temas kaybederek düşmanın rotasına muvazi olduğunu tahmin ettiği yıldız genel istikametinde seyre başladı. Muhripler düşmanla temas temin ve taarruz etmek maksadile uzaklaştılar. ARK ROYAL'da ise tulûda düşmana taarruz için tayyareler hazırlanmakta idi. Bu sırada RENOWN ile ARK ROYAL Başkomutanın yolunda bulunmamak maksadile kıbleye döndüler.

26 — BİSMARCK.

BİSMARCK artık seyre muktedir değildi. Dümen makine dairesine güverteye kadar su dolmuş ve dümenler sıkışmıştı. Dümen makine da-

---

[1] ARK ROYAL raporunda iki isabet ve bir muhtemel isabet temin edildiğini bildirmektedir. ARK ROYAL'dan (H) kuvveti komutanına verilen 22,13/26 saat gruplu raporda (Vasattan bir isabet) ve 22,40/26 saat gruplu işarette de (Sancak kıçomuzluğundan muhtemel ikinci bir isabet) denilmektedir.

[2] Bütün gün süresince bir ande havada iki tayyare bulunmak üzere sekiz tayyare temas muhafazası yaptı. (Bunların günün devamı müddetince işlerini bilhassa iyi yaptılar) ARK ROYAL'ın raporunun 50. sahifesinin 35. maddesinden alınmıştır.

iresine dalgıçlar dalarak dümenlerden birini ortalamağa muvaffak oldular fakat diğer dümen tamir edilemiyecek derecede sıkışık olarak kaldı.

Mürettebat HOOD'un tahribi üzerine pek grura kapılmışlardı fakat 25-mayısta büyük kuvvetlerin kendilerini takip etmekte oldukları hepsi tarafından anlaşıldı. Gemiden kurtulanların ifadesine göre; Alman tayyarelerinin verdikleri şayanı itimat olmıyan raporlar yüzünden yarım gün kaybedilmişti. [1] Rotası Amiral CARLS (Batı grupu başkomutanı) tarafından verilmekte idi ve büyük hava kuvvetlerile çok sayıda denizaltıların kendisine mülâkî olacağını ummakta idi. Âcilen akaryakıta ihtiyacı vardı. Torpito isabeti aldığı zaman [2] bunun açtığı yaranın tamiri için çılgınca gayretler sarfedildi. Takriben saat 22,42 de İngiliz muhripleri görüldüler ve bunlara karşı şiddetli bir ateş açıldı. Bunların ortaya çıkışı durumu fevkalâde karıştırmış olmalıdır. Takriben saat 22,50/26 da HİTLER'den bir telsiz geldi (Bütün düşüncelerimiz muzaffer arkadaşlarımızla beraberdir.)

27 — Albay VİAN'ın muhripleri temas temin ediyorlar.

Güneş henüz batmakta iken [3] COSSACK'te bulunan 4. muhrip filotillâsı komodoru Alb. VİAN, MAORİ, ZULU, SİKH ve Polonya muhribi PİORUN ile birlikte harekât sahnesine tam vaktinde vardılar.

Saat 19,00/26 dan biraz sonra (H) kuvveti ile BİSMARCK'a taarruz için vurucu kuvveti hemen uçurmak üzere bulunan ARK ROYAL, yıldız cihetinde görülmüşlerdi. Muhripler keşişlemeye doğru seyre devam ederek saat 21,52 de SHEFFİELD'i gördüler ve ondan düşmanın takribî mevkiini öğrendiler. Son ışık kaybolurken COSSACK ve onunla beraber bulunan muhripler yılan gibi süzülerek ilerlediler.

Muhripler 070 - 250 kerteriz hattı üzerinde poyrazdan lodosa doğru sıra ile PİORUN, MAORİ, COSSACK, SİKH ve ZULU olmak üzere 2,5 mil aralıklarla keşif şeridine yayıldılar. Düşmana yaklaşmanın son safhasında sürat kesildi ve yüksek süratle tam pruva istikametinden düşmanla temasa geçilmesine mâni olacak veçhile filotillâ mevki aldı. Saat 22,38 de ön iskelede bulunan PİORUN, BİSMARCK'ın 145 derece ve 9 mil mesafede bulunduğunu ve keşişlemeye doğru seyrettiğini rapor etti.

28 — Muhriplerin temas muhafaza harekâtı, 26 - Mayıs akşam alacakaranlığı.

PİORUN'un rapor verdiği ande muhripler 120 dereceye seyretmekte idiler. Bunlara derhal temas muhafaza mevkilerini almaları emredildi

[1] Bu malûmat BİSMARCKS'tan kurtulanların raporundan alınmıştır. Bu malûmatı BİSMARCK'ın sayrine tatbik etmek güçtür.

[2] Her halde takriben saat 21,00/26 da.

[3] Gurup, saat 22,48 de (yaz saati) idi. 27 Mayısta akşam alacakaranlık müddeti (yani güneş ufkun 12 derece altına geçtiği zaman) saat 00,20 de sona ermekte idi. Mehtap yoktu.

ve dört dakika sonra da BİSMARCK ana ve vasat bataryasile PİORUN ve MAORİ'ye şiddetli bir ateş açtı. Bu iki gemi tarafından iki defa düşmanın yıldız cihetine doğru - pruvasından dolaşarak - mevki almağa teşebbüs edildi, fakat bunların poyraz tarafına doğru siluetleri çıktı, ayni zamanda bunlardan hiçbiri vurulmamakla beraber BİSMARCK'ın ateşi de hoşa gitmiyecek derecede sıhhatli idi. Bu sebeple MAORİ komutanı BİSMARCK'ın kıble tarafından dolaşmağa karar vererek buna göre rota değiştirdi.

PİORUN menzili kısalttı ve 13,500 yardadan ateş açtı, fakat üç salvo atışını müteakıp geminin bordasından 20 yarda uzağa düşen bir salvo kendisi üzerinde kümelendiğinden ateş keserek ve sis yaparak iskeleye döndü. Bu müsademe esnasında PİORUN İngiliz gemilerile temas kaybetti ve bunun bundan sonraki hareketleri az çok müphemdir. Bu gemi takriben bir saat kadar ateş altında kaldı fakat bir hüsnü tesadüf olarak hasara uğramadı ve bu müddet içinde görünüşe nazaran BİSMARCK'ın yıldız cihetine yükselmeğe ve oradan gündoğuşu tarafına geçmeğe muvaffak oldu ve saat 23,55 te temas kaybetti.

Bu sırada diğer muhripler düşmanın gündoğuşu cihetinde temas muhafaza mevkilerini almak için onun kıble tarafından dolaşmakta idiler. İlk temastan hemen sonra BİSMARCK'ın süratinin o derece düşmüş olduğu tezahür etti ki; bu durumda tutulabildiği takdirde muharebe filosunun bu gemi ile temas temin etmesi kat'î idi.

Bu şartlar altında Albay VİAN maksadını:- a) Düşmanı Başkomutanın arzu ettiği ande kendisine teslim etmek, b) Muhriplerde ağır zayiata sebep olmamak şartile torpito hücumlarile düşmanı batırmak veya saf dışı yapmak, diye tasrih etti. Buna göre saat 22,48 de muhriplere düşmanla temas muhafaza etmelerini emreden bir telsiz verildi ve bu temas muhafazası daha sonra karanlıktan faydalanarak torpito hücumları yapılmakla beraber bütün gece süresince devam etti. Karanlık bastıkça hava bozuldu ve şiddetli yağmur sağanakları daha sıklaştı, rü'yet 2,5 mil ile 0.5 mil arasında tahavvül etti fakat BİSMARCK her halde radar kullanmak suretile bu mesafelerin dışından sık sık ateş açtı.

Guruptan takriben yarım saat sonra saat 23,24 te muhriplere düşmana karşı sinkronize bir taarruza hazırlık olmak üzere gerekli mevkileri almaları emredildi. Bu emir bilâhare gayrı müsait hava şartları dolayısile iptal edilerek muhriplere fırsat zuhûrunda bağımsız olarak torpito hücumu yapmaları emredildi.

Saat takriben 23,00 te BİSMARCK yıldıza doğru rota değiştirmişti; ateş kavislerini açmak maksadile zaman, zaman yaptığı sert rota değiştirmeleri veya torpitolardan kaçınma manevraları veya temas muhafızı muhriplerden kurtulmak için yaptığı hareketler haricinde bu genel seyir isti-

kametini gecenin geri kısmında muhafaza etti. Bu ande ZULU, BİSMARCK ile temas muhafaza ediyordu ve kıble tarafından bu gemiyi tarassut altında bulunduruyordu. Saat 23,42 de düşman o sırada kıble lodos cihetinde ve 4 mil mesafede bulunan COSSACK'a ateş açtı ve antenlerini uçurdu. COSSACK sis yaparak açığa döndü, kısa bir zaman sonra tekrar gündoğuşu rotasına döndü ve tedricen düşmanın yıldız tarafına doğru yükseldi.

Birkaç dakika sonra ve saat 23,50 de ZULU, BİSMARCK'ın ana bataryasının ateşine maruz kaldı, ilk salvo ZULU'nun üzerinde kümelenerek bir subayla iki erin yaralanmasına sebep oldu, derhal keskin kaçınma manevrası yapıldı ve bunun neticesi olarak ZULU düşmanla temas kaybetti. Bununla beraber düşmanla yarım saat evvel temas kaybetmiş bulunan SİKH BİSMARCK'ın COSSACK'a açtığı ateşin alevlerini gördü ve bundan sonra pupadan saat 00,20 ye kadar temas muhafaza etti. Bu ande BİSMARCK iskeleye büyük bir dönüş yaparak ona ateş açtı. SİKH de torpito atmak niyetile iskeleye döndü fakat torpito subayının görüşü mermi sukutlarile körleştiğinden hücum etmeden kıbleye döndü.

Bu müsademe esnasında MAORİ, SİKH'in bordasında ve ona yakin bir mesafede bulunmakta idi. Bu sefer MAORİ temas muhafaza etmeğe başladı, ve saat 00,25 te BİSMARCK'ın rotasını 230 derece olarak rapor etti [1] fakat muhtemelen düşmanın tekrar karayele dönmesinden dolayı birkaç dakika sonra temas kaybetti.

Müteakıp yarım saat içinde hiçbir muhribin BİSMARCK ile temasta olmadığı anlaşılıyor. Saat 00,52 te MAORİ düşmanı en son gördüğü mevkii belli etmek maksadile tenvir mermileri attı, fakat saat 01,00 de ZULU tarafından yakalanıncıya kadar hiçbir şey görülmedi.

29 — Muhriplerin gece torpito hücumları. [2]

ZULU saat 23,45 te düşmandan uzaklaştıktan sonra yıldıza doğru seyretmişti ve saat 00,30 da COSSACK ile karşılaştı, bundan kısa bir zaman sonra PİORUN'u gördü. Saat 00,40 ta 4. filotillâ komodorunun, torpito hücumu yapmak için her fırsattan faydalanılmasını emreden işareti alınınca ZULU batıya doğru döndü ve saat 01,00 de 340 dereceye

[1] MAORİ'nin raporu. Bu 4. filotillâ komodorunun raporuna bağlı olarak gönderilen tâbiye durum haritasından çıkarılan 8 sayılı krokide, bu saatte MAORİ ve SİKH'in gösterilen mevkilerine uymamaktadır. MAORİ'nin raporu kesindir. (Takriben saat 00,20/27 de BİSMARCK, SİKH'e ateş açtı. O sırada BİSMARCK'ın kerterizi 330 derece idi ve takriben 320 dereceye seyrediyordu. MAORİ, SİKH'in bordasında ve ona yakin bir mesafede bulunmakta idi. Saat 00,25 te salvolar her iki gemiye yakın düşmeğe başladı.).

[2] C ekine bakınız.

seyretmekte olan BİSMARCK'ı gördü. Bu ande durum hulâsaten şöyle idi: [1]

MAORİ düşmanla temas kaybettiğindenberi batıya doğru seyretmişti ve şimdi düşmanın lodos cihetinde bulunuyordu. SİKH, saat 00,25 te MAORİ'nin verdiği rapordan beri BİSMARCK'ın rotası hakkında hiçbir rapor almamış bulunduğundan düşmanın 230 dereceye seyrettiğini kabul ve buna göre hareket etmiş bulunduğundan kıble cihetinde oldukça uzakta bulunuyordu.

ZULU, düşmanı gördüğü ande onun pupasında idi. Binbaşı GRAHAM, o geceki tecrübelerinin kendisini telsiz kullanmamağa ve daima rota değiştirmeğe sevkettiğini bildirmektedir. Bu sebeple 25 mil süratle zikzaklar yaparak düşmanın iskele kıçomuzluğuna geçti. BİSMARCK'ın ZULU'yu görmediği anlaşılıyor. BİSMARCK'ın kerterizi 090 derece olduğu ve mesafesi de 5,000 yarda tahmin edildiği zaman ZULU onun üzerine doğru döndü. Bu yaklaşma esnasında 040 dereceye dönmüş olan BİSMARCK bir ande ana ve vasat bataryasile ateş açarak sukutları ZULU üzerinde kümelendirdi. Saat 01,21 de ZULU dört torpito attı, hiçbir isabet görülmedi ve bu torbitoların baştan geçtiği tahmin edildi. Binbaşı GRAHAM bundan sonra diğer muhriplerin hücumlarına engel olmamak maksadile yıldız istikametinde iyice yükseldi ve kısa bir zaman sonrada MAORİ'nin başarılı bir hücumuna şahit oldu.

MAORİ, BİSMARCK'ın saat 01,07 de ZULU'ya ateş açtığını görmüştü; üç dakika sonra BİSMARCK'ın 040 dereceye seyretmekte olduğunu rapor etti ve bundan sonra her halde görülmeksizin iskele kıç omuzluğunda ve 4,000 yarda mesafeye kadar yavaş yavaş yaklaştı. O sırada sancağa doğru rota değiştirir gibi görünen düşmanın sancak bordasında iken Binbaşı ARMSTRONG ne yapmakta olduğunu daha iyi görmek maksadile bir tenvir mermisi attı. İki dakika sonra da saat 01,37 de iki torpito attı ve düşman rotasında istikrar ettiği takdirde sancak baş omuzluğundan tekrar taarruz etmek maksadile BİSMARCK'a doğru döndü. MAORİ dönmekte iken düşman üzerinde bir isabet görüldü. Geminin su hattı baştan başa parlak bir ziya ile aydınlandı ve bundan kısa bir zaman sonra köprüüstü ile baş bodoslaması arasında muhtemelen ikinci bir isabet olabilen bariz bir ziya daha görüldü. Bunun üzerine, savaş yerlerinde bulunan mürettebattan köprü üstündekilerden güverte altındakilere kadar bütün personelden bir sevinç avazesi yükseldi. Düşman derhal ana ve vasat batarya ve seri ateşli toplarla şiddetli bir ateş açtı. Sukutlar MAORİ'nin üzerinde kümelenirken açığa döndü ve sürati

[1] PİORUN'un bu civarda olduğu anlaşılıyor. Bu geminin seyrettiği rotalar hakkında kayıtlar mevcut olmadığından ve bilâhare bu gemiden alınan raporda ancak bir iki zaman bildirildiğinden geminin bilfiil yapmış olduğu hareketleri söylemek mümkün olmamıştır.

tam yola çıkardı. Mermiler mesafe 10,000 yardaya çıkıncaya kadar geminin her iki tarafına düşmekte devam etti fakat gemiye fîlen isabet vâki olmadı.

Bu gemi komutanı tarafından verilen raporda bu hâdiseden (heyecan verici birkaç dakika) diye bahsedilmektedir. Bu, her halde BİSMARCK için de heyecan verici olmuş olmalıdır. Çünkü; bu sırada COSSACK'da bulunan Alb. VİAN poyraz cihetinden düşmana yaklaşmakta idi ve saat 01,40 ta ve MAORİ'nin hücumundan ancak 3 dakika sonra 6,000 yarda menzilden üç torpito attı. MAORİ'ye karşı atmakta olduğu borda ateşi dolayısile silueti çıkan muharebe gemisi sarahaten görülmekte idi. Bu hücumda kesin olarak bir isabet temin edildi. Bu hücumdan sonra düşmanın baş güvertesinde bütün gemiler tarafından gürülen alevler yükseldi, maamafih bunlar kısa bir zaman içinde söndürüldü. Muhtemelen bu isabetlerin sonucu olarak düşman şimdi hareketsiz kalmıştı. Bu keyfiyet ilk defa ZULU tarafından saat 01,48 de rapor edildi. BİSMARCK tekrar bir saat kadar sonra harekete geçti. Savaş bölgesine yaklaşmakta olan SİKH'in komutanı Binbaşı STOKES bu raporu alınca görülmeden hesaplı bir hücum yapmağa karar verdi ve bu karara uygun olarak BİSMARCK'ın hakikaten durduğunu radarla tesbit ettikten sonra saat 02,18 de o gece elde edilen tecrübeler sonunda görülmeden hücum edilebilecek en kısa mesafe olduğunu tahmin ettiği 7,000 yarda menzilden dört torpito attı. Bir isabet sağlandığı zannedildi [1]. Hücumdan sonra SİKH temas kaybettiği saat 03,50 ye kadar düşmanla radar temasında kaldı.

Takriben saat 02,40 ta BİSMARCK'ın gayet ağır yolla karayele doğru tekrar harekete geçtiği anlaşılıyor. Saat 03,35 te COSSACK tarafından bu gemiye bir hücum daha yapıldı. Bu hücumda COSSACK, BİSMARCK'ın yıldız cihetinden ve 4,000 yarda menzilden bir torpito attı. Torpitonun isabet ettiği görülmedi, diğer muhriplerden de görüldüğü veçhile COSSACK, düşmanın şiddetli bir ateşine maruz kaldığından sis yaparak yıldız istikametinde uzaklaştı ve kısa bir zaman sonra da batıya doğru döndü.

Saat 04,00 da bir müddet için düşmanla bütün temas kaybedildi. O ande COSSACK, BİSMARCK'ın yıldız karayelinde SİKH ZULU ve MAORİ BİSMARCK'a nazaran lodos ile keşişleme arasındaki kıt'a içinde bulunuyorlardı. Şimdi bütün muhripler düşmanla temas teminine çalışıyorlardı.

Bu işi yaparlarken düşmanı tulûdan [2] evvel kendilerile ufkun gün-

[1] O anın heyecanı arasında torpito ateş manivelâsını kullanan nişancı yeter miktarda yaylım yapmadan ve torpitolar arasında hiç fâsıla olmaksızın ateş etti. Bununla beraber torpitoların düşmana varması icap eden ande makine dairesinden deniz altında bir infilâk olduğu duyuldu.

[2] Tulû, saat 07,12, sabah alacakaranlığı başlama zamanı saat 05,42.

doğuşu arasında bulundurmak maksadile COSSACK düşmana nazaran batı ile lodos arasında ve geri kalan üç muhrip te karayel kesiminde mevki alıyorlardı.

Saat 04,35 te ZULU muhtemelen diğer muhriplerden birisi tarafından atılan bir tenvir mermisile aydınlatıldı, bunun üzerine ZULU batıya doğru döndü fakat BİSMARCK ateş açmadı.

Saat 06,00 dan kısa bir zaman evveline kadar düşmanla temas temin edilemediği anlaşılıyor. Fakat Alb. VİAN düşmanın kendisiden kurtulamıyacağına kesin olarak emin bulunduğundan saat 05,00 da akaryakıtı azalmış bulunan PİORUN'a PLYMOUTH'a gitmesini emretti. [1] PİORUN bu ane kadar düşmanın keşişlemesine kaymıştı ve o sırada karayel istikametinde düşmanı aramakta idi. Binbaşı PLAWSKİ, limana doğru yol vermezden evvel saat 06,00 a kadar bu aramaya devam etti.

30 — Muhriplerin temas muhafazası, 27 - Mayıs sabah alacakaranlığı, son torpito taarruzu.

Saat 05,50 de MAORİ tarafından düşmanla tekrar temas temin edildi. Bu gemi takriben 7 mil süratle 340 derecenin her iki tarafına zikzaklar yapmakta olan BİSMARCK'ı saat 05,50 de gördü ve ondan sonra gündüz oluncaya kadar onunla temas muhafaza etti. Saat 06,25 te bu gemi tarafından atılan bir tenvir mermisi SİKH'in sancak bordasına yakin bir yerde patladı ve bunun hemen akabinde SİKH bir yağmur sağanağından çıkan BİSMARCK'ı sancak başomuzluğunda ve 7,000 yarda mesafede gürdü. O ande hemen hemen gün ağarmış bulunuyordu, fakat Bnb. STOKES'ın da çok hayret ettiği veçhile SİKH ateşe maruz kalmaksızın uzaklaştı. Güneş doğmazdan kısa bir zaman evvel saat 06,56 da 9,000 yardadan, görünüşe nazaran isabet etmiyen bir torpito atılmak suretile MAORİ tarafından son bir torpito hücumu yapıldı. BİSMARCK bu gemiye ateş açarak kümelendirdi, fakat MAORİ hasara uğramaksızın 28 mille uzaklaşmağa muvaffak oldu. Muhripler gündüz, saat 08,45 te Başkomutanın harekât sahnesine muvasalatına kadar dört kıt'ada mevki alarak buralardan düşmanı devamlı surette tarassut altında bulundurmağa muvaffak oldular.

Gece harekâtı (bu çeşit bir harekât için örnek teşkil edecek kadar) iyi idare edilmişti; Başkomutanın raporundan alınmıştır.

[1] Alb. VİAN, Başkomutana verdiği raporda bu emirle ilgili olarak aşağıdaki mütaleada bulunmaktadır: (Akaryakıtı azalmıştı. İlk görülmesini müteakıp büyük bir atılganlıkla gündüz düşmana sokulmağa devam ve 4.7 pusluk toplarile muharebeye girmişti. Geceleyin düşmana taarruz etmek için onu bulamamıştı ve eminimki; Bnb. PLAWSKİ onü bulur bulmaz muhakkak taarruz ederdi; gün ağardıkça şartları kolay olmıyacaktı ve ben değerli bir gemile onun mükemmel mürettebatını lüzumsuz yere kaybetmekten endişe duymakta idim. 7. nısıf filotillânın yardım görmeksizin düşmanı size teslim edeceğinden şüphem yoktu).

Ağır bir havada, sık sık ateş altında sonsuz bir azimle şikârlarının peşini bırakmamışlar, ona iki torpito isabet ettirmişler ve kendileri hiç kayba uğramaksızın onu Başkomutana teslim etmişlerdi. Bunlar şimdi deniz üstü savaşını seyredebilecek ve imhasını sağlamak için ellerinden gelen herşeyi yaptıkları düşmanın yok edilmesini görebilecek bir mevki aldılar.

Deniz üstü savaşının gecesi

31 — (H) kuvveti, 26/27 - Mayıs gecesi.

Muhripler BİSMARCK ile temas muhafaza ederlerken takibe iştirak eden kuvvetler muntazaman düşmana daha sokulmakta idiler. Yıldız cihetinde KİNG GEORGE V. ve RODNEY ile bunlara yaklaşmakta olan NORFOLK ile birlikte Başkomutan bulunuyordu. Kıble cihetinde (H) kuvveti tulûu beklerken diğer taraftan DORSETSHİRE yıldıza doğru gelmekte idi. Saat 22,51/26 da Alb. VİAN'nın muhripleri düşmanla temas temin ettikleri zaman RENOWN ve ARK ROYAL düşmanın karayelinde bulunuyorlardı. O gece üçüncü bir hava taarruzu yapmak mümkün değildi, fakat tulûda 12 tayyare ile bir taarruz yapılması için gerekli bütün hazırlıklar yapılmıştı. Bir müddet için yıldıza ve sonra batıya (6 sayılı krokiye bakınız) rota verildi ve saat 01,15/27 de (H) kuvveti kıbleye döndü. Bundan kısa bir zaman sonra (saat 01,38/27 de) muharebe filosuna temiz bir yaklaşma istikameti bırakmak üzere BİSMARCK'ın kıblesinde 20 milden daha uzakta bulunulmasını bildiren Başkomutanın talimatı alındı. Buna göre (H) kuvveti gece esnasında kıbleye seyretmeğe devam etti. Muhriplerin taarruzları sırasında zaman zaman atılan tenvir mermileri ve topçu ateşi gündoğuşu tarafından görülebiliyordu. Saat 05,09/27 de KİNG GEORGE için topçu gözetleme tayyaresi olarak vazife görmek üzere karanlıkta bir tayyare uçuruldu. Bir bora esmekte olduğundan şiddetli yağmur bulutları arasında tayyare mevkiini kaybederek düşmanı bulamadı. 12 tayyareden teşekkül eden hava vurucu kuvveti hazırdı, fakat tulûda rü'yetin az oluşu yüzünden taarruz iptal edildi. Saat 08,10 da yıldız cihetinde MAORİ görüldü ve BİSMARCK'ın kendisinin 11 mil yıldız cihetinde bulunmakta olduğunu rapor etti. Buna göre düşman RENOWN'dan 17 mil mesafede olduğundan lodosa dönüldü. Saat 09,15 te şiddetli top sesleri işitilebiliyordu ve hava vurucu kuvveti de uçurulmuş bulunuyordu. Hava vurucu kuvveti BİSMARCK'ı 10,16/27 de buldu. Savaş sona ermiş, topları susturulmuş ve yanmakta idi. Bunlar ancak onun batışını gördüler.

ARK ROYAL'a döndükleri zaman saat 11,15/27 idi. Bunlar gemiye inerlerken geminin etrafında dolaşan bir Heinkel tayyaresi gemi yakınına birkaç bomba attı.

32 — NORFOLK'un hareketleri, 26/27 - Mayıs.

Catalina tayyaresinin verdiği rapor saat 10,30/26 da alınınca NORFOLK keşişlemeye dönerek sürati 27 mile çıkardı. Saat 21,30/26 da BİSMARCK el'an 160 mil kıble cihetinde bulunduğundan sürat 30 mile çıkarıldı (6 sayılı krokiye bakınız.) Saat 22,28/26 da ARK ROYAL'ın tayyareleri tarafından temin edilen isabet haberi geldi ve Başkomutan için yandan ateş tarassudu yapmak üzere düşmanın yıldız tarafında bulunmak maksadile, muhriplerin tenvir mermilerinin ışıklarından faydalanarak kıbleye doğru düşmana yaklaşmağa devam etti. Gündüz oldu, evvelâ birşey görülmedi fakat muhriplerin son verdikleri telsiz kerterizi üzerinde seyre devam edilince saat 07,53/27 de keşişleme cihetinde 145 derece ve 9 mil mesafede BİSMARCK görüldü. BİSMARCK ateş açmadı ve 10 dakika içinde gözden kayboldu. 15 dakika sonra saat 08,21 de batı tarafında ve 12 mil mesafede Başkomutan görülerek düşmanın kerteriz ve mesafesi (130 derece ve 16 mil) kendisine ulaştırıldı. Savaş saat 08,47/27 de başladı. Bu sırada NORFOLK, Başkomutandan 10 mil mesafede ve BİSMARCK'ın hemen yıldız cihetinde bulunuyordu. Başlangıcı görmüş sonu da görecekti.

33 — DORSETSHİRE'ın hareketleri.

26 - Mayısta DORSETSHIRE, SURRA LEONE'den gelmekte olan bir konvoyu Anavatana getirmekte idi. Saat 10,56/26 da Catalina tayyaresi tarafından verilen raporu aldığı zaman BİSMARCK'ın 360 mil kadar kıblesinde bulunuyordu. Bu rapor üzerine konvoyu korumak için BULOLO muavin kruvazörünü bırakarak düşmanla muhtemel temas vazifesi almak üzere yıldıza doğru rota verdi. Saat 23,43/26 ya kadar alınan raporlardan BİSMARCK'ın gündoğuşuna doğru mesafe kazanamadığı tezahür etmiş bulunuyor ve saat 02,30/27 de de hareketsiz kalmış gibi görünüyordu. Dalgalar çok büyük olduğundan buna karşı seyretmekte olan DORSETSHİRE sürati evvelâ 25 sonra da 20 mile indirmeğe mecbur oldu. Saat 08,33/27 de pruvada 294 derece ve 8 mil mesafede bir muhrip görüldü. Buna parola soruldu. Bu muhrip COSSACK idi ve düşmanın 290 derece cihetinde ve 8 mil mesafede bulunduğunu bildirdi. Saat 08,50/27 de batı tarafında BİSMARCK'ın toplarının alevi görülebiliyordu. DORSETSHİRE, ilk düşman raporu alındığındanberi 600 millik bir mesafe kat'ederek savaş sahnesine tam zamanında varmıştı.

34 — Başkomutan ve RODNEY.

KİNG GEORGE V. de bulunan Başkomutan bütün 26 - mayıs günü 25 mil süratle keşişlemeye seyretmişti. Saat 18,06/26 da RODNEY kendisine iltihak etmişti. Buluşma anında iki gemi BİSMARCK'ın 90 mil

yıldız cihetinde bulunuyordu. Akaryakıt meselesi bir endişe kaynağı idi. 26 - Mayıs günü zevalde KİNG GEORGE'da ancak % 32 nisbetinde akaryakıt kalmış bulunuyordu ve RODNEY ise saat 08,00/27 de geriye dönmek zorunda olduğunu bildirmişti. Bu sebeple saat 17,05/26 da sürat 22 mile indirilmek zorunda kalındı. Bu şartlar altında düşmanla temas teminini ümit etmek artık mümkün olmadığından Başkomutan saat 24, 00/26 ya kadar düşmanın sürati düşürülemediği takdirde o saatte dönmeğe karar verdi. BİSMARCK'ın süratinin düşürülmesi hususunda yegâne ümidi torpito tayyareleri teşkil ediyordu. Durum pek müsait değildi ve durum hartalarını mütalea eden kimselerin yüzlerinde gökyüzünün zulmeti okunuyordu. Akşam yaklaştı. ARK ROYAL'ın vurucu kuvvetinin uçtuğunu bildiren telsiz alındı. Bundan sonra SHEFFİELD'dan saat 21,36/26 da düşmanın 340 dereceye seyretmekte olduğunu bildiren rapor alındı; dört dakika sonra alınan bir rapordan da o dereceye seyretmekte olduğu öğrenildi. Bu raporlar, düşmanın rotasını muhafaza edemediğini ve dümen donanımının hasara uğramış olduğunu gösteriyordu. Bu durumda hâlâ düşmanı önlemek mümkün olabilirdi, herkesin yüzünde tekrar ümit ışıkları parladı.

Azalan ziya şartları altında düşmanla gündoğuşu cihetinden temas temin etmek ümidile Başkomutan derhal (21,42/26 da) kıbleye döndü. Saat 22,28 [1] de Tümamiral SOMERVİLLE'den BİSMARCK'ın vurulduğunu bildiren rapor alındı. Hava olabileceği kadar fena idi. Yağmur sağanakları ve fazlalaşmakta olan karanlık düşmanla temas ihtimalini şüpheye düşürmekte olduğundan Başkomutan, düşmanın gündoğuşu ve yıldız tarafında oyalanmağa ve tulûda iskele tarafına geçerek batı'dan taarruza karar verdi. Saat 23,06/26 da gündoğuşuna doğru döndü (6 sayılı krokiye bakınız.) Muhriplerden, BİSMARCK'ın yıldıza doğru seyretmekte olduğunu teyit eden raporlar muntazaman gelmeğe başladı. Fena hava şartları altında yekdiğerinden çok açık olarak harekâtta bulunan kuvvetlerin geniş bir bölgede dağınık olmalarından mütevellit seyir hesaplarındaki farklardan dolayı muhriplerin mevkilerinin kesin olarak takibi kolay olmamakla beraber bunlar keşişleme cihetinde oldukça uzak mesafede bulunuyorlardı. Saat 02,36/27 de Başkomutan, her yarım saatte bir tenvir mermisi atmasını 4. filotillâ komodoruna emretti, fakat sık olan yağmur sağanakları bunların görülmesine mâni olduğu gibi bu hareket te düşmanın ateşini celbetmeğe müsaitti. BİSMARCK el'an yenilmez bir muhasım idi, çünkü; saat 03,53/27 de filotillâ komodoru son saat zarfında 8 mil yaptığını ve el'an kesif ve sıhhatli topçu ateşi yapmağa muktedir olduğunu rapor etti Gemilerin nisbî mevkilerinin müphem oluşu ve fena rü'yetten dolayı Başkomutan tulûda düşmana

[1] (H) kuvveti komutanının 22,25/26 saat gruplu (22,28/26 da alındı.) telsizinden:- (Bir isabet); saat 22,40/26 da (Muhtemelen ikinci isabet).

yaklaşmıyarak iyice gündüz oluncaya kadar beklemeğe ve batı tarafından sokulmağa (rüzgâr, denizler ve ışık durumu müsait olarak) karar verdi. Saat 05,20 de RODNEY telsiz kerterizi ile NORFOLK'un gündoğuşu tarafında bulunduğunu rapor etti. Saat 06,00 da gün ağarmış bulunuyordu. Yükselen bir deniz ve büyük dalgalar üzerine çöken ağır ve kasvetli bir semadan gün doğdu. Saat 08,20 de NORFOLK iskele başomuzluğunda görüldü. (Düşman, 160 derece ve 16 mil mesafede) işaretini veriyordu. (Miğferler başa). Saat 08,43 te sancak başomuzluğunda bir yağmur sağanağından büyük bir geminin koyu kurşunîlekesi bir hayalet gibi belirdi. (Düşman göründü.)

35 — BİSMARCK'ın hareketleri, 26/27 - Mayıs.

BİSMARCK, saat takriben 23,00/26 da yıldıza dönmesini müteakip tahminen 8 mil süratle gayrı muntazam bir rotada seyrederek sıkışık bir dümenle çabalayıp durmuştu. Karanlıkta taarruz eden muhripler şiddetli ve sıhhatli salvolarla karşılandılar. Sabahın erken saatlerinde kendisini aydınlatmak üzere bir tenvir mermisi tam üzerinde patladı. Bunu iskele başomuzluğunda bulunan bir muhribin (MAORİ) attığı üç torpito takip etti. Bu torpitolardan biri geminin iskele tarafında vasattan isabet etti. [1] Üç dakika sonra üç torpito daha sancak başomuzluğundan geldi (COSSACK) ve bunlardan biri sancak baş omuzluğundan isabet etti. Bu geminin duçar olduğu hasarın mahiyet ve derecesi bilinmemektedir. BİSMARCK bir saatten fazla hareketsiz kaldı. Saat 01,40/27 de çok sayıda Junkers tayyarelerinin onun yardımına gelmekte oldukları ve denizaltılara kendisine yaklaşmak için emir verildiğini bildiren telsizi aldı. BİSMARCK onların yardımlarının dışında idi. Tayyareler onu bulamadılar. Atlantikten avdet seyrinde olan bir denizaltı gemisi [2] ona iltihak etti ve gece esnasında rü'yeti içinde idi. Diğer bir denizaltı da saat 06,00/27 de BİSMARCK civarına vardı fakat su bombalarile hasara uğramış olduğundan hiçbir şey yapabilecek durumda değildi. BİSMARCK'ta mürettebat bitkin halde idiler ve nöbet yerlerinde uyuya kalıyorlardı. Bu meş'um şartlar altında saat 08,40/27 de İngiliz muharebe gemilerinin batı tarafından yaklaşmakta oldukları görüldü.

---

[1] Mu temelen iki; gemiden kurtarılanların verdikleri raporlara bakınız. C. B. 4051 (24), sahife 20.

[2] Bu denizaltı gemisi muhripler tarafından 27 - haziranda batırıldı. Yukardaki bilgi bu gemiden kurtarılanlardan elde edilmiştir. Bunlar denizaltı gemisinin, GİNG GEORGE V'in 218 yarda mesafesi içine kadar girdiğini fakat torpitoları bulunmadığını söylemişlerdir. Saat 05,08/27 de bu denizaltı gemisi 48°26' şimali arz ve 15° 18' garbi tulde NORKOLK tarafından keşfedilmişti.

Deniz savaşı, 27-Mayıs-941
(9 sayılı krokiye bakınız)

36 — Savaşa takaddüm eden durum, 27-Mayıs.

Poyraz tarafında berrak ve temiz bir ufuktan gün ağardığı zaman bir karayel fırtınası esmekte idi. Gece alınan raporlar BİSMARCK'ın süratinin azaltılmış ve dümeninin de hasara uğramış olmasına rağmen silâhlarının kifayetli bir şekilde çalışmakta olduğunu gösteriyordu. Başkomutan kuvvetli esen rüzgâr ve büyük dalgaların, rüzgâra karşı savaşı son derecede istenmiyen bir hale koyduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple düşmana batı karayel kerteriz hattı üzerinde yaklaşmağa ve düşman yıldız rotasında seyre devam ederse takriben 15,000 yarda mesafeden kıbleye doğru aykırı bir seyirle muharebe nizamı almağa karar verdi.

Saat 06,00 ile 07,00 arasında seri halinde telsiz kerterizlerile mevkii tayin edilen MAORİ'nin mevkiinin tesbiti sayesinde KİNG GEORGE'un görünüşe nazaran 10 mil süratle 330 derecede istikrar eden BİSMARK'a nazaran nisbî mevkii kondu. Saat 07,08 de RODNEY'e 6 gomina veya daha çok mesafede mevki muhafaza etmesi ve Başkomutandan olan kerterizini istediği gibi tanzim etmesi emredildi. Saat 07,37 de 080 dereceye dönüldü ve RODNEY de sancak gemisine nazaran 010 derece kerteriz hattı üzerinde mevki aldı. Saat 08,20 de gündoğuşu tarafında NORFOLK görüldü ve düşmanla Başkomutan arasında mer'i irtibat vasıtası oldu. İki defa rota değiştirilmek suretile düşmana yaklaşma istikameti ayarlandıktan sonra saat 08,43 te 118 derece ve takriben 25,000 yarda mesafede BİSMARCK görüldü. O sırada İngiliz muharebe gemileri 110 dereceye ve hemen hemen ona doğru 8 gomina aralıkla borda hattında seyretmekte idiler. Müteakıp savaşa iştirak eden gemilerin takip ettikleri seyir istikametleri 9 sayılı krokide gösterilmiştir.

37 — Savaşın başlaması :

İlk salvosu havaya doğru 150 kadem yükseklikte bir su sütunu çıkarmak üzere RODNEY saat 08,47 de ateş açtı. Bunu KİNG GEORGE V. bir dakika sonra takip etti. BİSMARCK, ateş kavislerini açmak üzere dönüşü müteakıp saat 08,50 de mukabele etti. İlk Alman salvosu kısa düştü. [1] Üçüncü veya dördüncü salvo saat 08,51 de kümelendi ve az daha isabet edecekti; fakat RODNEY bunlardan muvaffakıyetle kaçınma manevrası yaptı ve en yakın mermi 20 yarda kısa düştü. RODNEY komutanı, Başkomutan tarafından kendisine verilmiş olan tam manevra serbestliğinin bu hareketi kolaylaştırdığını bildirmektedir.

[1] RODNEY 1000 yarda ve GİNG GEORGE V. 400 yarda demektedir.

Yıldız tarafında ve 22,000 yarda mesafede bulunan ve yandan atış tarassudu yapmakta olan NORFOLK [1] saat 08,54 te savaşa katıldı fakat hedef iyice görülmediğinden mesafe almaksızın ateş açtı. Müşahitler Alman ateşinin bidayette sıhhatli fakat 8 : 10 salvodan sonra bozulmağa başladığını bildiriyorlar. Zırh delici mermi kullanılmasından ötürü kendi isabetlerimizin tesbiti güç oldu fakat ilk isabetin 08,54 te RODNEY'in üçüncü salvosile kaydedildiği bildirildi. [2]. İngiliz muharebe gemilerinin her ikisi de ateş açtıktan kısa bir zaman sonra, KING GEORGE V. RODNEY'den olan mesafesini arttırmak ve RODNEY ise ateş kavislerini açmak maksadile düşmandan açığa küçük rota tebdilleri yaptılar. Ondan sonra RODNEY, sancak gemisinin hareketlerine genel olarak uymakla beraber iki muharebe gemisi de bağımsız olarak hareket ettiler. BİSMARCK'ın vasat bataryası bu safha içinde RODNEY'inki ise saat 08,58 de savaşa katıldı.

38 — Kıble seyri :

KİNG GEORGE V, BİSMARCK'ın mesafesi 16,000 yarda iken saat 08,59 da kıbleye doğru dönerek muharebe nizamı aldı. Yıldız cihetinde ve 2,5 mil mesâfede bulunan RODNEY de bir iki dakika sonra ayni şekilde hareket etti. Kordayt dumanları geriden gelen rüzgâr dolayısile gemi ile birlikte hareket ettiğinden atış tarassudu çok zor oluyordu. Bu sebeple kıble seyri esnasında dumandan çok müteessir olundu. Bu, kısmen radarla telâfi edildi. Dönüşten kısa bir zaman sonra BİSMARCK ateşini KİNG GEORGE V. e yöneltmişti, fakat tesadüfî serpintiler müstesna olmak üzere KİNG GEORE ateş edildiğinden haberdar bile değildi. Saat 09,02 de RODNEY BİSMARCK'ın baş güvertesine ve görünüşe nazaran baş taretleri kullanılmaz hale getiren 16 pusluk bir isabet temin etti. Saat 09,04 te DORSETSHİRE gündoğuşu tarafından ve 20,000 yarda menzilden savaşa katıldı, fakat hedefin tarassudu güçleştiğinden saat 09,13 ten 09,20 ye kadar ateş kesmek zorunda kaldı.

Saat 09,10 ile 09,15 arasında KİNG GEORGE'dan alınan mesafeler 12,000 yarda üzerinde aşağı yukarı istikrar etmişti.

BİSMARCK, daha bir müddet batmamış olmakla beraber bu geminin âkıbeti bu safha esnasında taayyün etmiş bulunuyordu. Yüzbaşı VON MÜLLENHEM-RECHBERG'in [3], baş ateş idare yeri savaş başladıktan 25 dakika sonra (yani takriben saat 09,12 de) isabet almamış olsa idi BİSMARCK'ın daha bir müddet dayanabileceğini söylemektedir. Bu arzu kendi düşüncesi mahsulü olarak telâkki edilmelidir. Çünkü;

[1] KİNG GEORGE'da hiçbir yandan ateş tarassut işareti alınmadı.

[2] BİSMARCKtan kurtulanlar, saat 08,57 de bu geminin ilk isabeti aldığını söyleyorlar, fakat verdikleri zaman az itimat edilebilir.

[3] Gemiden kurtarılanların raporun, C. B. 4051 (24) sahife 22

İngiliz topçusunun daha kesif ve sıhhatli oluşundan ötürü netice çok daha evvelden taayyün etmiş bulunuyordu. Tesadüfe bakınız ki; bu bilgiyi veren ve DORSETSHİRE tarafından kurtarılan bu yüzbaşı DORSETSHİRE'ın mesafesinin uzun olmasına ve belirli gemilerden atılan atımların hangi gemiden atıldığının tesbitinin tabiî olarak imkân içinde olmamasına rağmen, BİSMARCK'a vâki olan bu şanslı isabeti DORSETSHİRE'e atfetmektedir. Kıble seyri esnasında RODNEY 11,000 yardadan altı ve NORFOLK [1] 16,000 yarda mesafeden dört torpito attılar. Bunlardan hiçbiri isabet etmedi. Saat 09,05 te savaşa katılan KİNG GEOGE V'ın vasat bataryasının, duman atışı işkâl ettiğinden iki üç dakika sonra ateş kesmesi emredildi.

39 — Saat 09,16 da BİSMARCK'ın kerterizi pupaya doğru süratle değişmekte olduğundan düşmanı pruvadan bir az açıkta bulundurmak ve yaklaşmak üzere 16 kerte dönüş yapıldı. KİNG GEORGE V. bir iki dakika sonra döndü ve her iki gemi sancaktan ve mütenazıran 8,600 ve 12,000 yarda menzillerden tekrar ateş açtılar. Takriben bu sıralarda BİSMARCK, RODNEY'e hedef değiştirdi çünkü; birçok atımlar bu gemiye yakın düştü ve yakın bir sukut ta sancak torpito kovanının perde valfını hasara uğrattı. Maamafih o ande düşman toplarının çoğu susturulmuş ve yalnız kıç üst taret ve vasat bataryanın bir kısmı ateş eder gibi görülüyordu. Geminin vasat kısmı yanmakta idi ve çok miktarda iskeleye yatmıştı. Yıldız seyri esnasında RODNEY, BİSMARCK'ın baş omuzluğunda fevkalâde müsait bir mevki kazandı ve buradan nisbeten kısa menzilden BİSMARCK'a kesif bir ateş yağdırdı. Ayni zamanda 7,500 yarda menzilden iki torpito attı, fakat hiçbir isabet temin edilmedi.

Daha rüzgâraltı tarafında bulunan KİNG GEORGE V'in mevkii o kadar müsait değildi. Duman ve hedefin etrafını çevreleyen sukutlar rü'yeti kapıyordu ve radarı da muvakkaten bozulmuştu. Bununla beraber 14 pusluk toplardaki mihanikî arızalar bu safhada ciddî bir mâni teşkil ediyordu. Baş, kıç ve baş üst taretler sıra ile 30,7 dakika ve belirli olmayan bir müddet için gayrı faal durumda idiler. Bu, ateş kudretinde 7 dakika için % 80 ve 23 dakika için % 40 bir tenakusa tekabül etmekte idi ki; bu da az müsait şartlarda ciddî sonuçlar doğurabilirdi. Taretlere tesir eden arızalara ilâveten münferit toplarda da müteaddit arızalar vardı.

Saat 09,25 te KİNG GEORGE hedefin çok ilerisine geçmemek maksadile açığa doğru 150 dereceye döndü ve yol kesti. Saat 10,05 te tekrar sokuldu ve takriben 3000 yarda mesafeden müteaddit salvolar attıktan sonra yıldız rotasına geçti. Bu sırada RODNEY takriben 4000 yarda mesafede BİSMARCK'ın esas rotasına aykırı olarak zikzaklar yaparak ana ve vasat bataryası ile ateş ediyordu. RODNEY ayni za-

[1] Durum hartasına göre bu geminin mesafesi 09,06 da 21,000 yarda idi.

manda dört torpito daha attı ve bunlardan birinin isabet ettiği tahmin edildi. Saat 10,15 e kadar BİSMARCK enkaz haline gelmiş bulunuyordu. Bütün topları susturulmuş, direği uçurulmuş, Atlantik ölü denizleri arasında yuvarlanmakta idi. Semaya doğru yükseklere kadar alev ve duman fışkıran kara bir harabe olmuştu. Bu ande erler güverteden denize atlıyorlardı; KİNG GEORGE V'in komutanı bunu bilse idi ateş keseceğini beyan etmiştir.

40 — Savaşın sonu :

Başkomutan düşmanın asla limana dönemiyeceğine kanaat getirmiş bulunduğundan, daha fazla topçu ateşi ile BİSMARCK'ın sonunun tâcil edilmesi muhtemel olmadığından ve muharebe gemilerinde akaryakıt azalmakta olduğundan saat 10,15 te KİNG GEORGE V. ile RODNEY'e savaşı kesmek ve üslerine dönmek için 027 dereceye dönmek emrini verdi. Saat 10,36 da DORSETSHİRE'e torpitosu kalmış ise bunları düşmana atması için talimat verdi. Bu arada NORFOLK hedefe yaklaşmakta bulunuyordu fakat KİNG GEORGE ve RODNEY'in civarda hareketleri yüzünden torpito atışını geciktirdi ve saat 10,10 da 4000 yarda mesafeden dört torpito attı. Muhtemel iki isabet kaydedildi. Bu sırada DORSETSHİRE kıble tarafında düşmanın bir mesafesine sokulmakta idi ve Başkomutanın talimatını evvelden tahmin ederek saat 10,25 de 3600 yardadan düşmanın sancak bordasına iki torpito attı. Bunlardan biri köprüüstü hizasında patladı ve diğerinin daha kıç taraftan isabet ettiği tahmin edildi. Bundan sonra BİSMARCK'ın pruvasından dolaşarak saat 10,36 da 2,600 yarda mesafeden BİSMARCK'ın iskele bordasına diğer bir torpito attı. Bu torpito son darbeyi teşkil etti; muazzam Alman muharebe gemisi süratle iskeleye yattı ve kıçtan batmağa başladı, omurgası yukarıya gelmek üzere albura oldu ve saat 10,40 ta dalgalar arasında kayboldu.

DORSETSHİRE sokuldu ve ARK ROYAL'ın tayyarelerinden birine, denizdeki mürettebatı topladığı sırada denizaltı emniyeti yapmasını bildirdi ve ayni zamanda MAORİ'yi de bu zor işte kendisine yardıma çağırdı. Gemi çok kalın denizlerde müthiş yalapa yapmakta idi, fakat sallar, şamandıralar, koltuklar ve can halatları denize atılarak takriben 80 kişi güverteye çekildikten sonra takriben 2 mil uzakta ve denizaltı tarafında borda istikametinde şüpheli bir atıştaki duman gibi bir duman görüldü. Bu ve düşman tayyare ve denizaltılarının civarda olduklarına dair belirtiler mevcut olması dolayısile DORSETSHİRE müteessirane BİSMARCK'ın battığı yerden ayrılmağa mecbur oldu. DORSETSHİRE ve MAORİ tarafından dördü subay olmak üzere 110 kişi kurtarıldı, diğer 100 kişinin de hava raporu vermek üzere BORDEUX'den hareket etmiş bulunan Alman balıkçı gemisi SACHSENWALD tarafından kurta-

rıldığı duyuldu. Hâdise yerine CANARİAS adındaki İspanyol kruvazörü de gitti fakat yüzen cesetlerden başka birşey bulamadı.

41 — BİSMARCK'a ika edilen hasar.

Denizden kurtarılanlar BİSMARCK'a ika edilen hasarın hikâyesini naklettiler. Buna nazaran saat 09,02 de baş taretlerin savaş dışı edildiği anlaşılıyor; saat 09,12 de baş ateş idare yeri tahrip edildi ve takriben saat 09,15 te bunu kıç ateş idare yerinin tahribi takip etti. Bu sırada kıç taretler el'an savaşa iştirak ediyorlardı. Bundan sonra kıç üst taretin sol topuna taret içinden geçen bir alev hâsıl etmek üzere direkt bir isabet vâki olduğu ve bu topu gayrı faal duruma soktuğu söylenmektedir. Kıç taret savaşta kalan son taretti.

Kurtarılanlar, saat 09,30 da bir merminin türbin dairesine nüfuz ettiğini ve diğer birinin de kazan dairesine girdiğini söylemektedirler. Kıç pansıman dairesine vâki olan bir isabet bu dairedeki bütün sıhhiye personelinin ve yaralıların ölümüne sebep oldu. Üst güverte ölülerle dolu idi ve güverteyi yalayan denizler bunları denize sürüklüyordu. Güverte altı kompartimanlarındaki durum daha feci idi. Kaporta ve bölme kapıları infilâklar yüzünden sıkışmış ve enkaz ile tıkanmıştı. Hava mermi alevleri ve dumanları ile meşbu idi. Üst güvertede 6 kadem genişliğindeki manikalardan duman fışkırmakta idi. Saat 10,00/27 ye kadar vasat batarya gayrı muntazam olarak atışa devam etmekle beraber ağır topları tamamen gayrı faal duruma girmişlerdi ve saat 10,10 da bunlar da susmuş bulunuyorlardı.

42 — Başkomutan dönüyor.

KİNG GEORGE ile RODNEY yıldıza doğru dönerlerken COSSACK, SİKH ve ZULU bunlara iltihak etti ve saat 16,00/28 e kadar emniyet perdesine on muhrip daha iltihak etmiş bulunuyordu. O gün ağır hava taarruzları ümit edildi, fakat yalnız dört düşman tayyaresi görüldü ve bunlardan biri perdedeki muhripleri bombaladı ve diğeri de bir Blenheim av tayyaresinin hücumuna uğradığından bombalarını rasgele atarak kaçtı. 100 mil kadar kıble tarafında bulunan MASHONE ve TARTAR muhriplerinin talihleri bu kadar iyi gitmedi. Bunlar 52°58′ şimalî arz ve 11°36′ garbî tulde ve GALWEY'in takriben 100 mil batısında tayyarelerin taarruzuna uğradılar ve MASHONE isabet alarak öğle üzeri battı ve bir subayla 45 er kaybedildi. Başkomutan LOCH EWE'ye saat 12,30/29 da vardı; bu sırada Koramiral SOMERVİLLES, CİBRALTA yolunda idi. Başkomutanın raporunda aşağıdaki gibi hulâsa ettiği ve BİSMARCK'ın yokedilmesile ilgili olan harekât işte böyle cereyan etti :

" Netice beklediğimden fazla bir şey olmamakla beraber uzun süren takip esnasında bütün kuvvetlerin gösterdikleri meharet, anlayış ve iş bera-

berliğinden son derece memnunum. Müfrez birliklerin amiral ve gemi komutanları benden talimat almadan evvel veya almaksızın daima benim istiyecek olduğum şekilde hareket ettiler. Komuta etmekle şeref duyduğum filonun bütün subay ve erlerinin tavır ve hareketleri bahriyenin an'anelerine uygundu. (H) kuvveti bütün harekât devamınca Koramiral Sir JAMES F. SOMERVİLLES, K. C. B., D. S. O tarafından bariz bir meharetle idare edildi ve onun başarı ile sonuçlanmasında da büyük bir hissesi oldu. Bahriye nezareti tarafından düşman hakkında verilen bilgilerin doğruluğu ve bunların ulaştırılmasındaki çabukluk şayanı dikkatti ve benimle rü'yet teması dışında bulunan birliklere ne zaman talimat verileceği ve ne zaman sadece bilgi gönderileceğinin ayarlanması, idealdi „ [1].

43 — BREST açıklarında denizaltılar.

4 - Haziranda yapılan bir hava keşfinde PRENZ EUGEN'nin BREST' te bulunduğu rapor edilinceye kadar bu gemi hakkında birşey duyulmadı. Saat 12,44/25 te 6 denizaltıya [2] BREST'in takriben 120 mil batısında mevki almaları emredilmişti. Saat 22,19/25 te düşmanın St. NAZAİRE'e de gidebileceği zannedildiği zaman bunlara karakol mevkiini keşişlemeye doğru kaydırmaları emredildi. 27 - Mayısta bir düşman kruvazörünün saat 18,20/27 de 47° şimali arz ve 14°30' [3] garbî tulde bulunduğu rapor edildi ve o zaman sayıları beşe inmiş bulunan (Çünkü; "H 44„ limana dönmek mecburiyetinde kalmıştı.) denizaltıların karakol yerleri buna göre değiştirildi. PRİNZ EUGEN'e dair hiçbir şey görülmedi. Bu gemi ile BİSMARCK'a verilen vazifenin, o sırada Atlantikte cereyan etmekte olan Alman ikmal gemilerinin büyük ölçüdeki hareketlerile ilgili olduğuna az şüphe edilebilir. Çünkü; 4 - haziran ile 23 - haziran arasında İngiliz gemileri [4] tarafından sekiz kadar gemi yakalanmış ve bunlar ya kendilerini batırmışlar veya batırılmışlardır.

44 — Bu harekât, harbin en göze çarpan vak'alarından biri ve belki de İngiliz deniz harp tarihindeki bütün vak'aların hepsinin en dikkate değeri olmuştur. Çünkü; yalnız çok geniş bir sahada cereyan etmekle ve çok sayıda dağınık vaziyette olan gemilerin âni olarak toplanmasına ihtiyaç göstermekle kalmamış ayni zamanda ilgili bütün kuv-

[1] Başkomutanın raporunun 92 ve 93. paragraflarından alınmıştır.

[2] H. 44, SEA LİON, SEAWOLF, PANDARA, STURGEON ve TİGRİS.

[3] Yani BİSMARCK'ın 24,00/26 daki takribî mevkiinde.

[4] 4 - haziranda LONDON tarafından ESSO HAMBOURG gemisi, 4 - haziranda MARSDALE tarafından Alman akaryakıt gemisi, 4 - Haziranda NEPTUNE tarafından GONZENHEİM, 5 - Haziranda LONDON tarafından EGERLAND akaryakıt gemisi, 12 - haziranda SHEFFİELD tarafından FREDRİCH BREME akaryakıt gemisi, 21 - haziranda LONDON tarafından BABİTONGE ve HİLARY tarafından ELBE, 23 - haziranda ALSTERTOR.

vetler arasında devamlı ve biribiri arkasına yapılan işbirliğini de açıkça göstermiştir. Takip kruvazörlerle başlamış, düşman bunlar tarafından kaybedildiği zaman tayyareler tarafından bulunmuş, bilâhare yine kruvazörler tarafından yakalanmış ve bu sefer kruvazör son darbenin vurulması için tayyareleri düşmana isal etmiştir. Düşmanı kruvazör hemen kaybettiği ande muhripler izini bulmuşlar ve bütün bir gece temas muhafaza etmişlerdir. İlâveten hiçbir olayda tayyarenin değeri bu kadar açık bir şekilde tezahür etmemiştir. Çünkü; düşman kaybedildiği zaman onu bulan ve kat'î taarruzu yapan tayyare olmuştur. Belki de hiçbir olay tezatları bundan daha canlı bir şekilde göstermemiştir. İki taraftan her biri sıra ile yüksek ümit ve derin hayal inkisarı, talihin en parlak zirvesi ile aksi tesadüfün karanlıkları arasında çalkanıp durmuşlardır. Cünkü; başlangıçta yeni muharebe gemisinin talihi çok iyi gitmiş ve büyük muvaffakıyet kazanmıştır. Ondan sonra akşam zulmeti çöken semadan kendisini âni olarak durduran bir kıskaç gelmiştir, Bunu intikam hissi ile dolu olan muharebe gemileri takip etmiş ve büyük sancak gemisile amirali plânlarile beraber denizlere gömülmüştür.

Savaş özeti № 5

Ek - A

BİSMARCK harekâtı

İngiliz gemilerinin listesi

Tay. Gm. Tayyare gemisi
Mu. Gm. Muharebe gemisi
Mu. Kr. Muharebe kruvazörü
Kr. Kruvazör
Mhp. Muhrip.

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
KİNG GEORGE V.	Mu. Gm.	10 - 14 pusluk 16 - 5.25 „	Abl. Wilfrid R.Patterson, C.V.O., (Anavatan filosu başkomutanı Oramiral Jack, C. Tovey, K.C.B., D.S.O. nun sancak gemisi)
1. Kruvazör filosu			
NORFOLK	Kr.	8 - 8 pusluk	Albay Alfred J.L. Philips (1. kruvazör filosu komutanı Tümamiral William F. Wake-Walker'in C.B. sancak gemisi).
SUFFOLK	Kr.	8 - 8 pusluk	Alb. Roberts M. Ellis.
2. Kruvazör filosu			
GALATEA	Kr.	6 - 6 pusluk	Alb. Edward W. B. Sim. (2. Kr. filosu komutanı Tümamiral A.T.B. Curtis, C.B. nin sancak gemisi)
AURORA	Kr.	6 - 6 pusluk	Alb. William G. Agnew.
KENYA	Kr.	12 - 6 pusluk	Alb. Michael M.Denny,C.B.
NEPTUNE	Kr.	8 - 6 pusluk	Alb. Rory C. O'Coner
HERMİONE	Kr.	10 - 5.25 „	Alb. Geoffrey N. Oliver.

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
ACTIVE	Mhp.	4 - 4.7 pusluk seri ateşli	Kd. Yzb. Michael M. Tomkinson
PUNJABI	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Binbaşı Stuart A. Buss, M. V. O.
NESTOR	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. Conrad B. Alers - Hankey D. S. O.
İNGLEFİELD	Mhp.	5 - 4.7 pusluk seri ateşli	Alb. Percy Todd, D.S.O.3. filotillâ komodoru.
INTERPİD	Mhp.	4 - 4.7 pusluk seri ateşli	Bnb. Roderick C.Gordon, D. S. O.
REPULSE	Mu. Kr.	6 - 15 pusluk 9 - 4 pusluk	Alb William G.Tennant, C. B. , M. V. O.
VİCTORİOUS	Tay. Gm.	16 - 4.5 pusluk	Alb. Henry C. Bovell

Muharebe kruvazör filosu

S/A Seri ateşli

HOOD	Mu. Kr.	8 - 15 pusluk 14 - 4 „ U/S.	Alb. Ralph Kerr, C.B.E., (Muharebe kruvazör filosu komutanı Koramiral Lancelot E. Hollan, C.B. nin sancak gemisi).
PRİNCE of WALES	Mu. Gmi.	10 - 14 pusluk 16 - 5.25 „	Alb. John C. Leach, M. V. O.
ELECTRA	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Bnb. Cecil W. May.
ANTHONY	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Kd. Yzb. John M. Hodges
ECHO	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Kd. Yzb. Cecil H. de B. Newby.
İCARUS	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Kd. Yzb. Colin D. Maud, D. S. C.
ACHATES	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Kd. Yzb. Viscount Jocelyn.
ANTELOPE	Mhp.	4 - 4.7 „ S/A.	Kd. Yzb. Roger B. N. Hicks, D. S. O.
RODNEY	Mu. Gm.	9 - 16 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. Frederick H. G. Dalrymple - Hamilton.
RAMİLLİES	Mu. Gm.	8 - 15 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. Arthur D. Read.
REVENGE	Mu. Gm.	8 - 15 pusluk 12 - 6 pusluk	Alb. E. R. Archer.

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
		(H) kuvveti	
RENOWN	Mu. Kr.	6 - 15 pusluk 20 - 4.5 „ U/S.	Alb. Rhoderick R. Meggrigor. H kuvveti komutanı Koramiral Sir James F. Somerville, K. C. B., D. S. O. nun soncak gemisi).
ARK ROYAL	Tay. Gm.	16 - 4.5 pusluk	Alb. Loben E. H. Maund.
SHEFFİELD	Kr.	12 - 6 pusluk	Alb. Charles A.A. Larcom.
MANCHESTER	Kr.	12 - 6 pusluk	Alb. Herbert A. Packer
BIRMINGHAM	Kr.	12 - 6 pusluk	Alb. Alexander C. G. Madden
ARETHUSA	Kr.	6 - 6 pusluk	Alb. A. C. Chapman.
EDİNBURGH	Kr.	12 - 6 pusluk	Tuğamiral Charles M. Blacman, D. S. O. 18. kruvavör filosu komodoru.
LONDON	Kr.	8 - 8 pusluk	Alb. Reginald M. Servaes, C. B. E.
DORSETSHİRE	Kr.	8 - 8 pusluk	Alb. Benjamin C. S. Martin.
COSSACK	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Alb. Philip L. Vian, D. S. O. 4. muhrip filotillâsı komodoru.
SİKH	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. Graham H. Stokes.
ZULU	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. Harry R. Graham, D. S. O.
MAORİ	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. Harold T. Armstrong.
PİORUN (Polonya) eski (NERİSSA)	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. E. Plawski.
SOMALİ	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Alb. Clifford Caslon
TARTAR	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. Lionel P. Skipwith.
MASHONA	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Bnb. William H. Selby.
COLUMBİA	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Kd. Yzb. Somrville W. Davis.
ESKİMO	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Yzb. J. V. Wilinson.
JUBİTER	Mhp.	6 - 4.7 pusluk	Kd. Yzb. N.V.J.T. Thew.

Geminin adı	Sınıfı	Ana bataryası	Komutanlar
MİNERVE [*]	Denizaltı gemisi (Fransız)		Yzb. P. M. Sommeville.
P. 31 [*]	Denizaltı gemisi		Yzb. John B. de B. Kershaw.

[*] Norveç açıklarında

EK - B

BİSMARCK'a atılan torpitolar

S Sancaktan
İ İskeleden

Gemi	Taarruz saati	Atılan torpito sayısı (Rasgele atılan)	İsabetler	Muhtemel
VİKTORİOUS	24,00/25	8 (1)	1 S.	—
ARK ROYAL	15,50/26 1. taarruz SHEFFİELD'de	11 (3)	—	—
	21,00/26, 2 ci	13 (2)	1 İ. 1 S.	1
	10,16/27, 3 cü	0 (15)	—	—
COSSACK	01,40/27, 1 ci	3	1 S.	—
	03,35/27, 2 ci	1	—	—
MAORİ	01,37/27, 1 ci	2	1 İ.	—
	06,56/27, 2 ci	2	—	—
ZULU	01,21/27	4	—	—
SİKH	01,28/27	4	—	1
RODNEY	27 - Mayıs	12	1 İ.	—
NORFOLK	27 - Mayıs	8	—	1
DORSETSHİRE	10,25/27	3	1 İ. 1 S.	1 —
Ateş ve sarfedilen torpito toplamı		71 Ateş edilen 92 Sarfedilen	8	4

EK - C

7. Muhrip nısıf filotillâsı tarafından BİSMARCK'a karşı yapılan taarruz.

27 - Mayıs - 1941

Gemi	Zaman	Mesafe	Nişan zaviyesi	Torpitolar	İsabet
ZULU	01,21	3,000	90 Sol	4	—
MAORİ	01,37	3,400	045 Sol	2	1
COSSACK	01,40	6,000 Radar	100 Sağ	3	1
SİKH	01,28	7,000 Radar	80-100 Sol	4	1
				Muhtemel	
COSSACK	03,35	4,000 Radar	170 Sol	1	—
MAORİ	06,56	9,000	90 Sol	2	—

EK - D

27 - Mayısta cereyan eden savaşta aşağıdaki cepane sarfedilmiştir :

Gemi	16 pusluk	14 pusluk	8 pusluk	6 pusluk	5.25 pusluk	Torpitolar
KİNG GEORGE V.	—	339	—	—	660	—
RODNEY	380	—	—	716	—	12
NORFOLK	—	—	527	—	—	8
DORSETSHİRE	—	—	254	—	—	3
Toplam	380	339	781	716	660	23

PLAN 1.

BİSMARCK HAREKÂTI

23 : 26 Mayıs 1941

VICTORIOUS

A. 2214/24 de Vurucu kuvveti uçurdu

B. 020/25 de indirdi

C. 0800/25 320 dereceye alındı

D. 0810/25 9 Swordfish tayyaresini (keşif kuvveti uçurdu)

E. 1107/25 de keşif kuvvetini indirdi

0810/25 de Hava keşif bölgesi Baş Komutan krokisinden

Dikkat: Victorious keşif bölgesini 280°-040° diye vermektedir

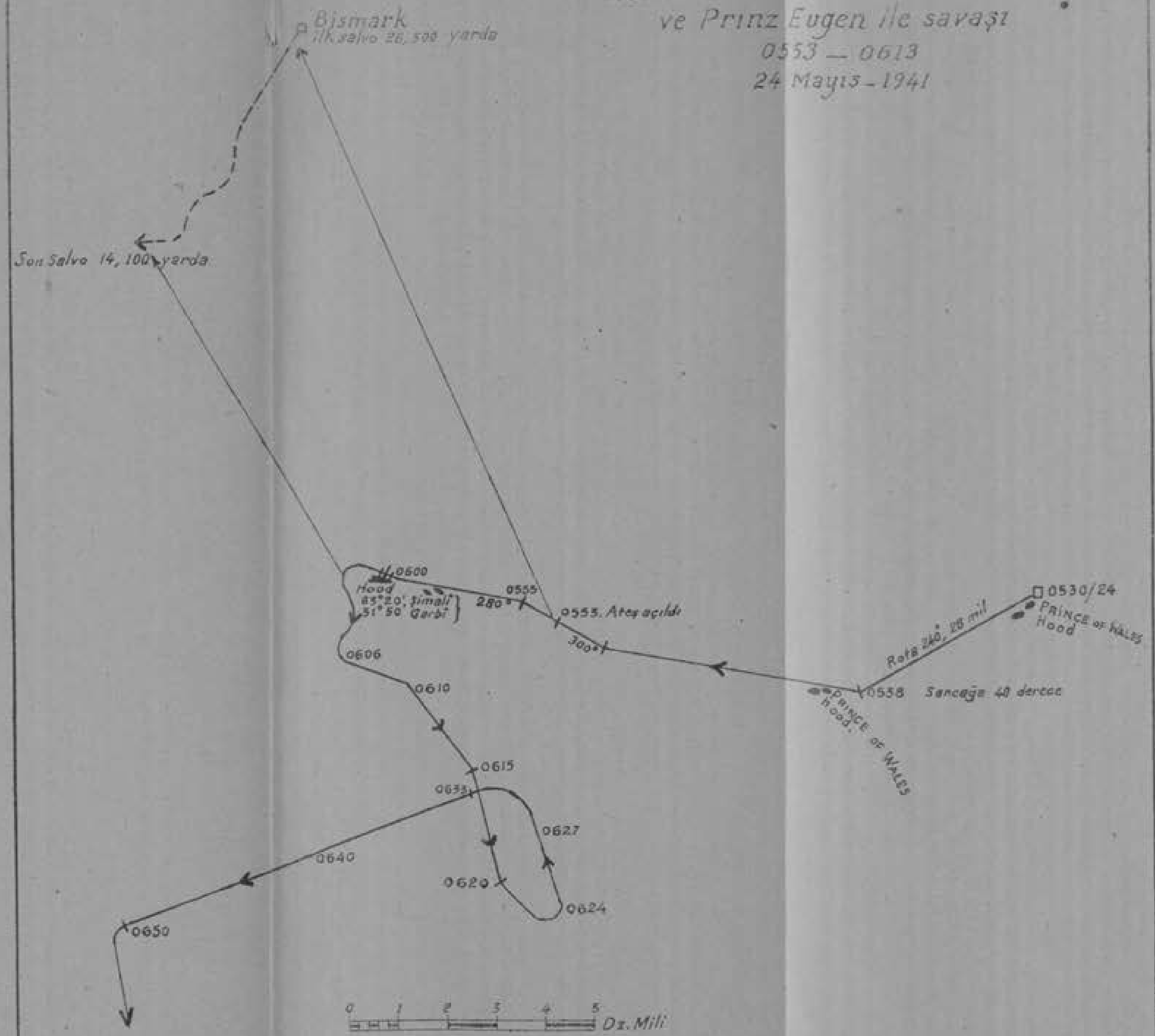
0600/24 Hood battı; P. of Wales 1. Kr. F. na iltihak ediyor.

Repulse 1647/25 de Newfoundland'e gitmek üzere ayrıldı

6 Sayılı kroki'ye bakınız

BISMARCK Catalina tayyaresi tarafından görüldü

KROKİ : 2

Hood ve Prince of Wales'in Bismark
ve Prinz Eugen ile savaşı
0553 — 0613
24 Mayıs - 1941
Bismark
İlk salvo 26,500 yarda
Son Salvo 14, 100 yarda
0600
Hood
63°20' Şimali
31°50' Garbi
0555
280°
0555. Ateş açıldı
300°
0530/24
PRINCE of WALES
Hood
Rota 240°, 28 mil
0558
Sancağa 40 derece
PRINCE of WALES
Hood
0606
0610
0615
0633
0627
0640
0620
0624
0650
0 1 2 3 4 5
Dz. Mili
Prince of Wales' in Krokisinden.

Victorios'un 825 bölüğü tarafından «Bismark» a yapılan torpito taarruzu 24/25 mayıs gece yarısı

Mevki takribi 1941

Kroki, tayyare mürettebatı ifadesine göre yapılmıştır
Mikyasa göre değildir

Victorious, un raporundaki krokiden alınmıştır

Uçak harfi	Pilotun adı	Takribi zaman	Takribi mesafe	Takribi kerteriz	Takribi Yüksekliği	Vijör [illegible]	Torpito No.	[illegible] (Düşürme) sür'ati
A	Kd. Yzb.	+305	1000x	Kırmızı 45-60°	100'-120'	24 mil	508	110
B	Yzb.	ZERO	1000x	Kırmızı 70°	100'	24 mil	505	138
C	Üsteğmen	+355	600x	Kırmızı 60°	80-100'	24 mil	502	100
F	Yzb.	+605	1200x	Kırmızı 30°	40'	24 mil	62	95
G	Yzb.	+705	1000x	Kırmızı 45°	50'	24 mil	498	95
H	Üsteğmen	+705	1000x	Kırmızı 40°	50'	N.K.	517	N.K.
K	Yzb.	+1205	800x	Kırmızı 30°	N.K	N.K.	495	N.K.
L	Üsteğmen	+1505	1000x	Yeşil 45°	80-100'	24 mil	478	120
M	Üsteğmen	–	–	–	–	–	509	–

Torpito tanzimi	18" Mark XII* 40 Mil 31 Kadem
Tapalar	18" Mark II çifte tapa 325x Emniyet mesafesi
Deniz	31.
Bulut	8/10 1200 Kadem (Mürekavil)
Rüyet	Satıhta 8 mil
Gurup	0052/25
Barometre	997.5 Milibar
Hararet	Deniz 48° Fahrenayt Yaba 49° Ratip 47.8°

Bölük Talim Taarruz numarası-Sıfır

5 mil
14 mil
Amerikan gemisi
H.M.S. Norfolk
Suffolk
Prince Of Wales

Takriben 2350/24

4 milden ilk görüş

"A" tayyaresinin ufki sumeli uçaksavar ateşi ile vurulunca ilk üçlü kolun sancaktan taarruz niyetinden vazgeçiliyor

"Bismark" Rota 160° Tahmin edilen sür'at 24-26 mil

Ufukta ışık

Ağır Baraj ateşi
Üçlü kol muvakkaten teması kaybetti.
(F) tekrar taarruz için çekildi

Bu mevkiler son derecede gayri muayyendir

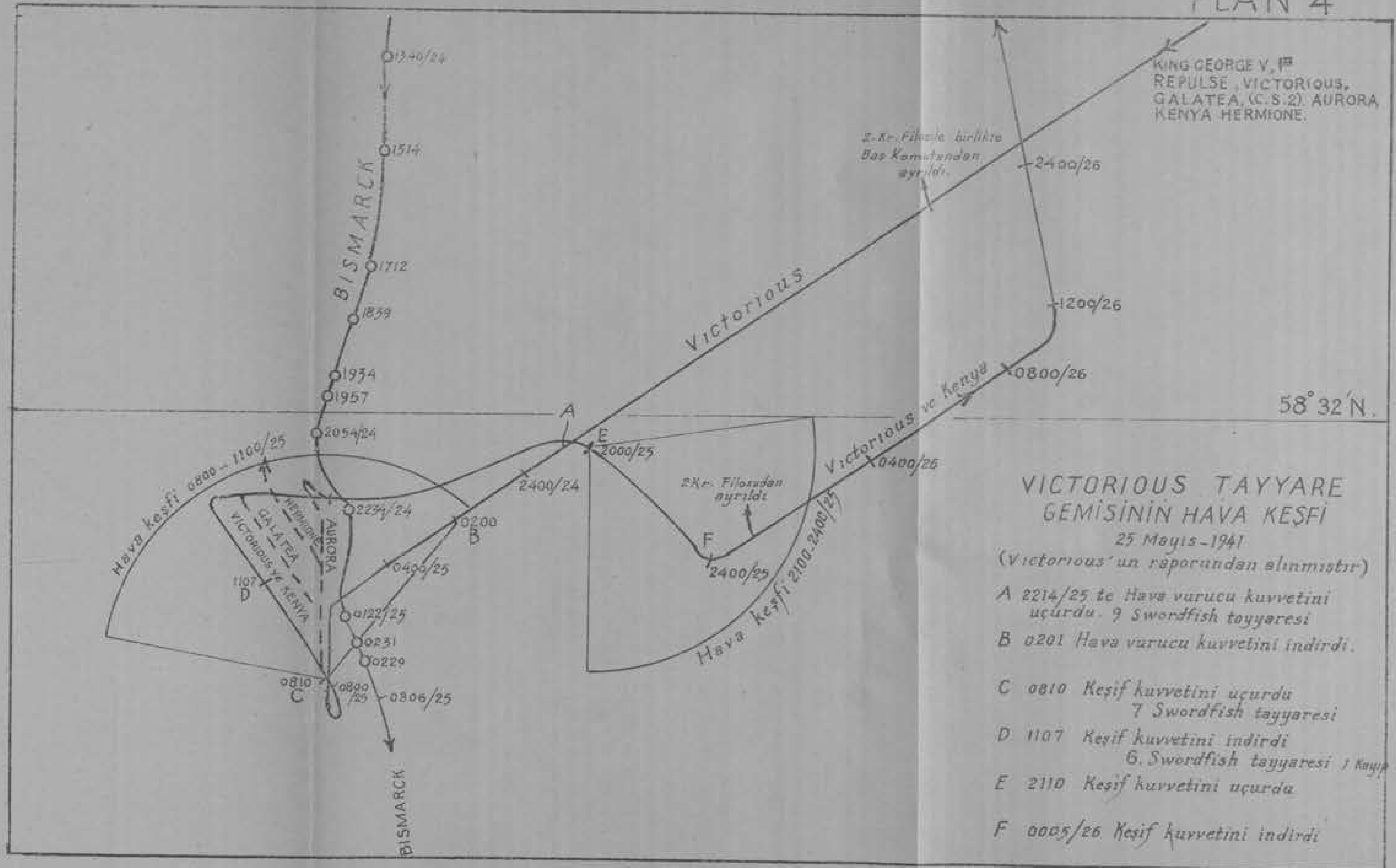
Sancak'ta su-su sütunu musademesiz isabet gösteriyor

Geminin vasatında halen duman yükseliyor 0028/25

"Bismark" tahmini sür'at 16 mil

"L" tekrar buluta çıkıyor ve "K" ile muvakkaten teması kaybediyor

Daha karanlık kesim

PLÂN 4
KING GEORGE V, 1st
REPULSE, VICTORIOUS,
GALATEA, (C.S.2). AURORA
KENYA HERMIONE.
BISMARCK
1340/24
1514
1712
1859
1934
1957
2054/24
2234/24
0122/25
0231
0229
0306/25
0800/25
0810
BISMARCK
AURORA
HERMIONE
GALATEA
VICTORIOUS ve KENYA
1107
A
B
C
D
E
F
0200
0400/25
2400/24
2000/25
2400/25
Victorious
Victorious ve Kenya
0400/26
0800/26
1200/26
2400/26
2. Kr. Filosile birlikte
Baş Komutandan
ayrıldı.
2.Kr. Filosudan
ayrıldı
Hava keşfi 0800 - 1100/25
Hava keşfi 2100-2400/25
58° 32′N.
VICTORIOUS TAYYARE
GEMİSİNİN HAVA KEŞFİ
25 Mayıs - 1941
(Victorious'un raporundan alınmıştır)
A 2214/25 te Hava vurucu kuvvetini uçurdu. 9 Swordfish tayyaresi
B 0201 Hava vurucu kuvvetini indirdi.
C 0810 Keşif kuvvetini uçurdu 7 Swordfish tayyaresi
D 1107 Keşif kuvvetini indirdi 6. Swordfish tayyaresi 1 Kayıp
E 2110 Keşif kuvvetini uçurdu
F 0005/26 Keşif kuvvetini indirdi

KROKİ 5

25 _ Mayıs

Bismarck 0306 da kurtuluyor

Muhtemel seyir hattı — — — —

Hermione refakatten ayrıldı

2200/24

Suffolk

Bismarck

1000/25

0001/25

0001/25 Torpito taarruzu

0201/25

0400/25

2214/24

2000/25

2. Kr. filosu Victorious ve

Victorious ve 2. Kr. filosu tarafından aranan bölge 0810/25

C.S. 2

Tayyareleri indirdi 1107/25

Norfolk

"Z"

D/F 0852/25

SUFFOLK

2000/25

Victorious

0306

0400/25

0400/25

Tayyareleri uçurdu 0810/25

1200

0800

0800

Bismarck

Norfolk

0400/25

King George V.

Prince of Wales

1600/25

2000

NORFOLK

0600/25

Prince of Wales

1500

SUFFOLK

0800/25

SUFFOLK

1200/25

Prince of Wales

Prince of Wales

1. Kr. F.K. tarafından refakatten ayrıldı

1548/25

King George V.

1200/25

1200

0800/25

1100

Repulse Newfoundland'a gitmek üzere ayrılıyor

1047/25

Baş komutan Telsiz kerteriz mevkii alıyor.

KROKİ. 6

BISMARCK HAREKÂTI
26:27 Mayıs 1941.

Not: Gemilerin Coğrafi mevkileri takribi dir

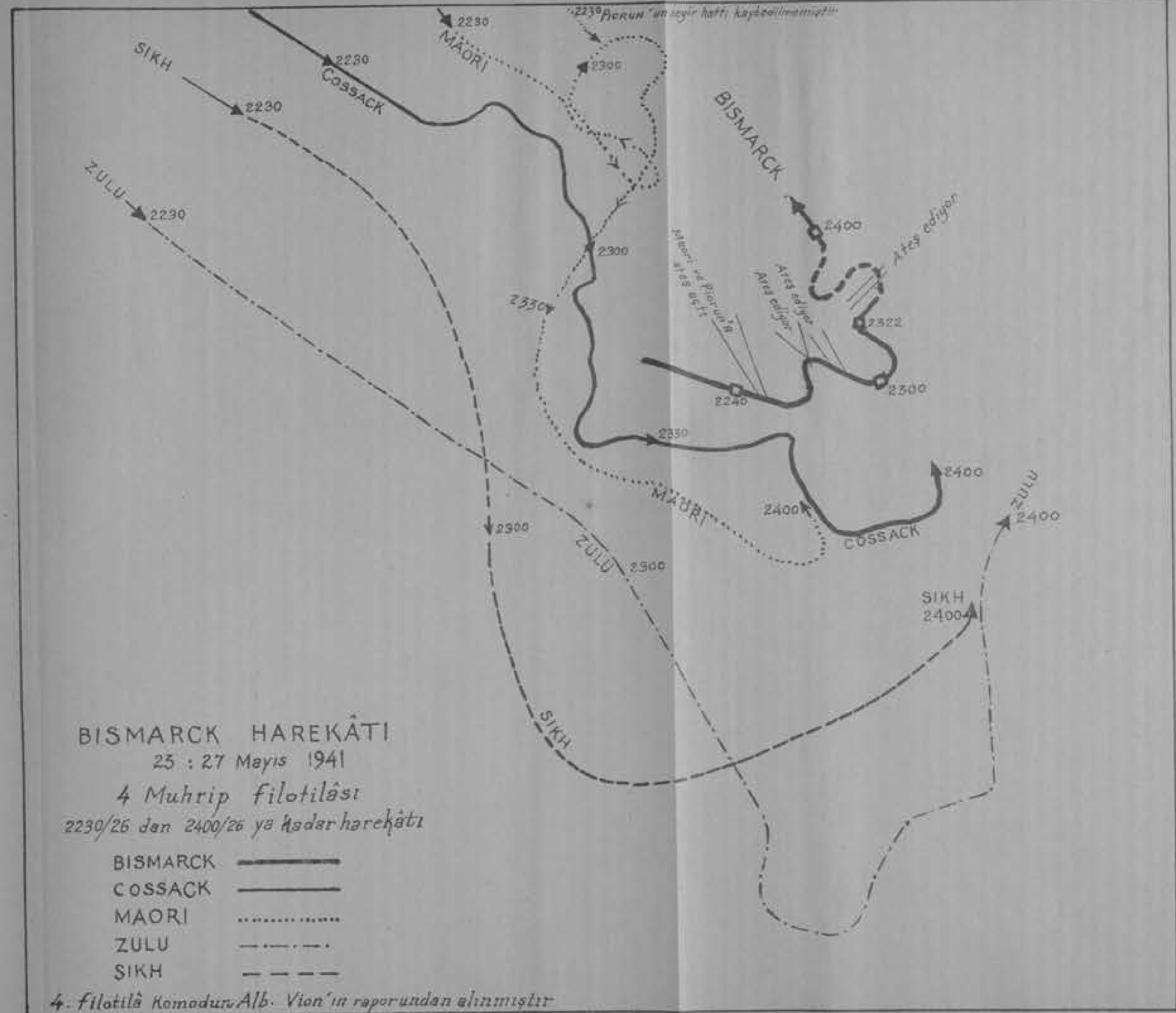
RODNEY
KING GEORGE V (25 mil)
NORFOLK
KING GEORGE V. (22 mil)
EDINBURGH
KING GEORGE V.
BISMARCK
110°, 21 mil
SHEFFIELD
DORSETSHIRE 9 sayılı krokiye bakınız

1100/26
1200
1500/26
1551/26
1705/26
2000/26.
2330/26.
2142/26.
2000/26.
21 mil
0221/27
0108/27.
1200/26
(M240) katalina tayyaresi 4 muhrip rapor ediyor
muhrip (COSSACK, MAORI, SIKH, ZULU, ve PIORUN)
Rodney Baş komutana iltihak ediyor
1821 O RODNEY
Catalina raporu
1045/26
Catalina temas kaydediyor
1030
1115
1115 ARK ROYAL tayyareleri için raporu (BISMARCK)
1235 ARK ROYAL A/C
1500/26
1100 Temas muhafızları uçuyor
1200/26
1315
SHEFFIELD refakatten ayrılıyor
1450 ARK ROYAL Vurucu kuvveti
1600
1650/26
1800/26
0930
ARK ROYAL Keşif kuvvetini indiriyor
0835
ARK ROYAL keşif kuvvetini uçuruyor
1550 Tayyareler Sheffield'e taarruz ediyor
1821 ARK ROYAL muhripleri görüyor
1821
1900 "H" Kuvveti (Renown) muhripleri görüyor
1900
ARK ROYAL 1915
"H" kuvveti 0001/27
0115/27
0001/27 Edinburgh görüldü
2136
2330/26 Edinburgh Akaryakıt için Londonderry'e
0411
0501/27
2140/26
0400/27
0300/27
9 sayılı kroki
Bismarck battı 1037-40/27
2142. Muhripler Sheffield'i gördüler
2113
Muhrip harekâtı 27 ve 8 sayılı krokiye bakınız
2344/26 Catalina raporu
0115/27 Catalina raporu
1330/26 (M240) Catalina tayyaresinin raporu
1516/26 M 240 ve Z 204 Catalina tayyareleri temasta
1740
1859
1937
0400/27
1955 Tayyareler Sheffield'i görüyorlar
Vurucu kuvvet uçtu
"H" Kuvveti
"H" Kuvveti RENOWN ARK ROYAL ve SHEFFIELD
1500/26 (M240) Catalina tayyaresi raporu temas kaydediyor
1800/26 (M 240) Catalina temas kaydetti
0535/27 "H" Kuvveti
Rüzgâr 0900/27
0645/27.

50° 49° 48° 47° Ş

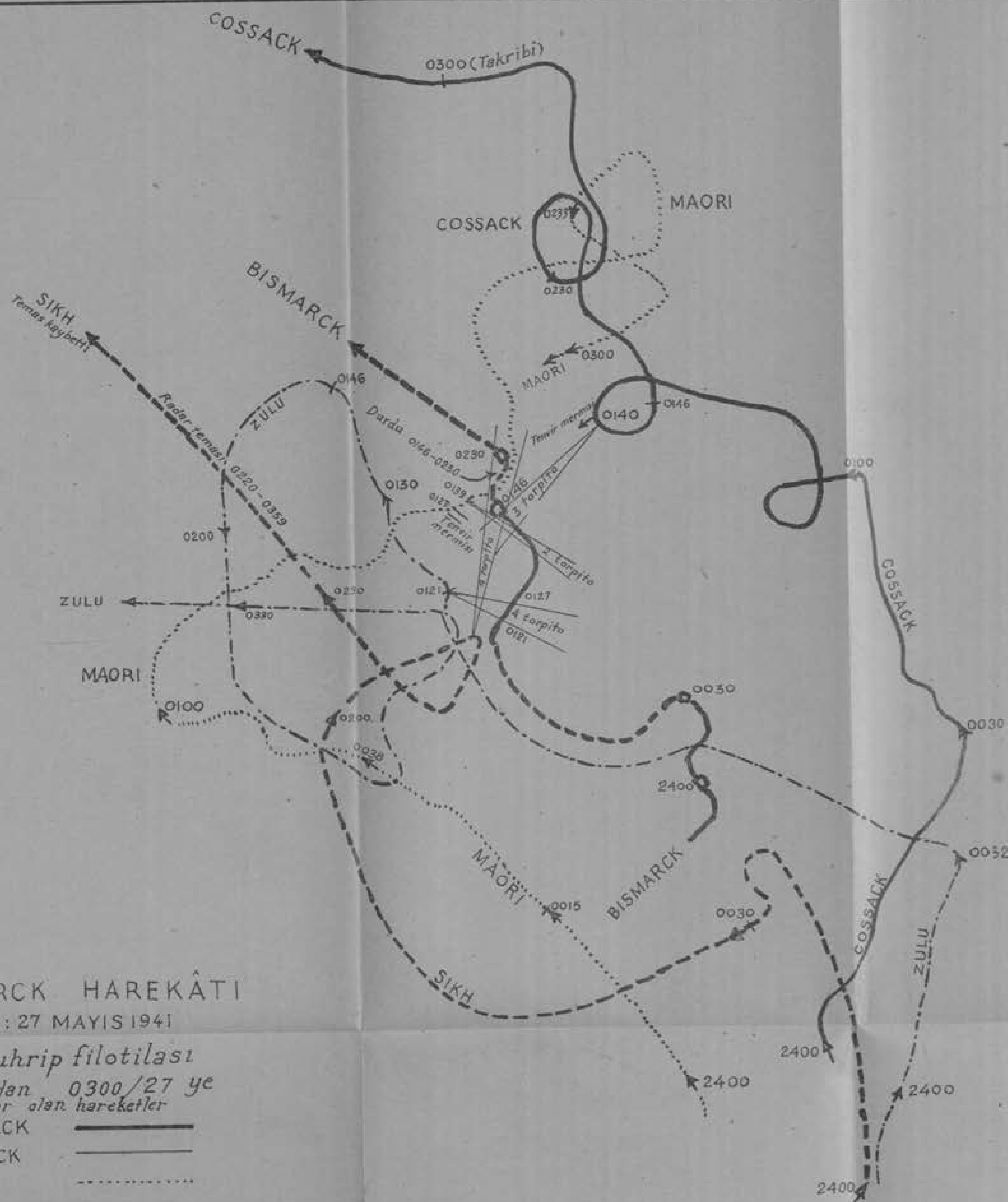
22 G. 21° 20° 19° 18° 17° 16° 15° 14°

KROKİ 7.

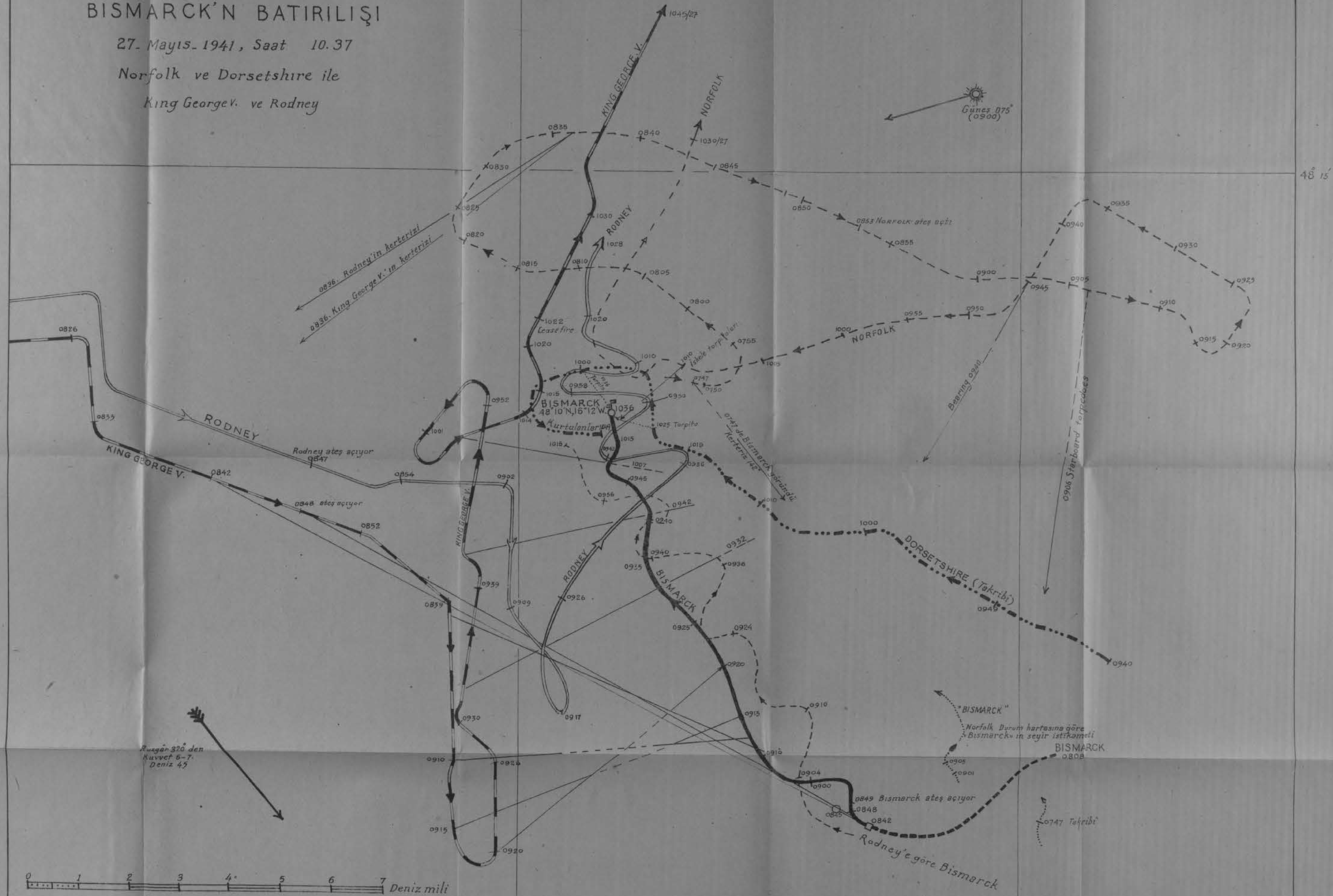

SIKH
2230
COSSACK
2230
ZULU
2230
MAORI
2230
2300
BISMARCK
2400
Ateş ediyor
2322
2300
2240
Ateş ediyor
Ateş ediyor
2330
2400
2400
COSSACK
MAORI
2300
ZULU
2300
ZULU
2400
SIKH
2400
BISMARCK HAREKÂTI
25 : 27 Mayıs 1941
4 Muhrip filotilâsı
2230/26 dan 2400/26 ya kadar harekâtı
BISMARCK
COSSACK
MAORI
ZULU
SIKH
4. filotilâ Komodoru Alb. Vian'ın raporundan alınmıştır

KROKİ:8

COSSACK
0300 (Takribi)
COSSACK
MAORI
BISMARCK
SIKH
Temas kaybetti
Radar teması 0220-0359
ZULU
0146
Durdu 0146-0230
0130
0200
0300
MAORI
0140
Tenvir mermisi
Torpito
0100
COSSACK
ZULU
0230
0330
0121
0127
4 torpito
2 torpito
MAORI
0100
0200
0038
0030
2400
0030
0052
MAORI
0015
BISMARCK
0030
SIKH
COSSACK
ZULU
2400
2400
2400
2400
BISMARCK HAREKÂTI
23 : 27 MAYIS 1941
4. Muhrip filotilası
2400/26 dan 0300/27 ye
kadar olan hareketler
BISMARCK
COSSACK
MAORI
ZULU
SIKH
4 muhrip filotilası komodoru raporundan alınmıştır

KROKİ_9.

BISMARCK'N BATIRILIŞI
27_Mayıs_1941, Saat 10.37
Norfolk ve Dorsetshire ile
King George V. ve Rodney
Güneş 075°
(0900)
KING GEORGE V.
NORFOLK
RODNEY
1045/27
1030/27
0853 Norfolk ateş açtı
0836. Rodney'in kerterizi
0836. King George V.'in kerterizi
Cease fire
İskele torpidoları
BISMARCK
48°10'N, 16°12'W.
Kurtulanlar
1025 Torpito
0747 de Bismarck görüldü
Kerteriz 142°
Bearing 0940
0908 Starboard torpedoes
Rodney ateş açıyor
0848 ateş açıyor
DORSETSHIRE (Takribi)
"BISMARCK"
Norfolk Durum hartasına göre
»Bismarck« in seyir istikameti
0849 Bismarck ateş açıyor
0747 Takribi
Rodney'e göre Bismarck
Rüzgâr 320° den
Kuvvet 6-7
Deniz 45
Deniz mili
48° 15'
16° 15' Garbi
16° Garbi
48° şimali

